

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

**ZVYŠOVÁNÍ ZÁJMU O DIVADLO U DĚTÍ
MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ŠTĚPÁNKA JÍLKOVÁ

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Vedoucí práce: MgA. Eva Gažáková, Ph. D.

Plzeň 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 30. března 2022

.....
vlastnoruční

podpis

Poděkování

Poděkování patří zejména paní MgA. Evě Gažákové, Ph.D. za odbornou pomoc a vedení při tvorbě této diplomové práce, za laskavý přístup a profesionalitu.

Dále bych ráda poděkovala Martinovi Šintákovi a Lukášovi Ondrušovi za poskytnuté rozhovory a materiály k práci.

Poděkování patří samozřejmě i mým rodičům a příteli, kteří mě během studia podporovali, za jejich pomoc a trpělivost.

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	2
ÚVOD	3
1 ZÁKLADNÍ POJMY DIPLOMOVÉ PRÁCE	5
2 DIVADLO – UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY, HISTORICKÝ KONTEXT, DIVÁK.....	8
2.1 DIVADLO – ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ.....	8
2.2 VÝVOJ DIVADLA V HISTORICKÉM KONTEXTU	9
2.3 DIVADLO A DIVÁK	13
2.3.1 Funkce divadla	13
2.3.2 Dramaterapie.....	15
2.4 DIVADLO PRO DĚTI	15
2.4.1 Vymezení, definice a rozdělení.....	16
2.4.2 Věk dětí a divadlo	17
2.4.3 Divadlo jako výchovný prostředek	18
2.4.4 Dětské divadlo z pedagogického hlediska	19
2.4.5 Historie divadla pro děti	20
3 PRAKTICKÁ ČÁST	26
3.1 ÚVODNÍ ROZHOVOR	27
3.2 AKTIVITY REALIZOVANÉ VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ	28
3.3 DIVADLA DOSTUPNÁ PRO ZŠ ŠVIHOV.....	31
3.3.1 Stálá divadelní scéna Klatovy.....	31
3.3.2 Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni	37
3.3.3 Divadlo Alfa.....	48
3.4 ZÁVĚREČNÝ ROZHOVOR	52
ZÁVĚR.....	53
RESUMÉ.....	55
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	56
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	60

SEZNAM ZKRATEK

DJKT – Divadla Josefa Kajetána Tyla

ZŠ – Základní škola

ZUŠ – Základní umělecké škola

MŠ – Mateřská škola

Úvod

„Divadlo vychází ze života a do života se vrací.“ J. K. Tyl

Divadlo je nedílnou součástí společenského a uměleckého života člověka. U dětí je to také velký pedagogický pomocník. Divadlo vychovává, socializuje, poučuje, baví. Je prokázáno, že divadelní umění má velký vliv na lidi a společnost. V některých dobách toho bylo využíváno a bohužel i zneužíváno, a to především u dětského publika. Současnost si toho je vědoma také, proto divadla tvoří a připravují představení vhodná pro dětské diváky a také vymýšlí akce a projekty, kterými lze nalákat děti do divadla a vychovávat si tak vlastní publikum již od nejtítlejšího věku.

V současnosti jsem zaměstnána jako učitelka v ZŠ Švihov a kromě Pedagogické fakulty Západočeské univerzity studuji ještě Konzervatoř v Plzni, obor muzikálový zpěv. Tato kombinace a vlastní zkušenost jak z divadelního, tak školního prostředí, mě dovedla na nápad pokusit se najít prostředky a způsoby, kterými lze u dětí mladšího školního věku zájem o divadlo zvýšit, což je i cíl mé práce.

V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy, stručný historický kontext, vztahy a zákonitosti na ose divadlo – divák. Prostor zde má i divadlo pro děti, jeho historie, pohled na divadlo z výchovného a pedagogického hlediska.

Praktická část je věnována plnění cíle práce, a to hledání způsobů a prostředků, kterými lze u dětí zájem o divadlo zvýšit. Jsou zde zaznamenány aktivity ve školním prostředí s konkrétní třídou, popsány jsou také výjezdy na představení mimo školu. Podrobněji jsou zde popsána divadla, které jsou v blízkosti ZŠ Švihov, a to Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni, Divadlo Alfa a Stálá divadelní scéna Klatovy. Slovo dostala také jedinečná činnost Základní umělecké školy Klatovy, která připravuje muzikálová představení, na která zve základní školy, a jichž se děti z těchto škol i účastní. V této části práce jsou také uvedeny rozhovory s umělci, kteří se podíleli na divadelních projektech a představeních pro dětského diváka a kteří mají také pedagogické zkušenosti. A to rozhovor s Martinem Šintákem, bývalým baletním mistrem a sólistou baletu DJKT a Lukášem Ondrušem, režisérem a členem muzikálového souboru DJKT.

Na závěr je zde zhodnocení akcí, kterých se účastnila zvolená třída, reakce dětí a také zhodnocení aktivit, které vytvářejí samotná divadla. Už jen to, že má o těchto akcích pedagog přehled, zajímá se o ně a účastní se jich s dětmi, zvyšuje pravděpodobnost, že vychová děti, které budou chodit do divadla rády a budou si divadelních umělců vážit.

Stejně tak je pro pedagogy i rodiče důležité vybírat kvalitní představení, na které děti vezmou.

1 ZÁKLADNÍ POJMY DIPLOMOVÉ PRÁCE

Tato kapitola vysvětlí základní pojmy, které jsou důležité pro diplomovou práci. Převážně se jedná o termíny z divadelního pojmosloví, ale jelikož se práce týká přiblížení divadla dětem mladšího školního věku, je zde specifikována i tato vývojová fáze člověka.

DIVADLO

Slovo divadlo vzniklo ze staročestiny a podle Václava Machka ho můžeme také přeložit synonymem podívaná.¹ Měli bychom zmínit i termín theatron, ze kterého vzniklo anglické theatre a německé das Theater, což také znamená divadlo. Jistě i v dalších jazycích bychom našli slova podobná slovu theatron, která vyjadřují tutéž věc. Tedy jakousi podívanou. Patrice Pavis konkrétně napsal, že „*divadlo je skutečně hlediště, náhled na určitou událost. Teprve následkem posunu ve vztahu mezi pohledem a pozorovaným objektem se stává budovou nebo místem, kde se koná divadelní představení.*”²

Pokud bychom se zeptali, kdy divadlo vzniklo, nebyla by na tuto otázku jednoduchá odpověď. Podle Oscara G. Brocketta musíme nejprve rozlišit divadlo jako takové na komplexní divadelní představení a na divadelní prvky. Divadelní prvky se mohou vyskytovat v každodenních aktivitách a vznikaly již u primitivních národů a kmenů. Tyto prvky můžeme identifikovat například v rozhovorech u dětí, když si hrají a ve spoustě dalších situacích. Podle Brocketta vznikalo divadlo společně se vznikem mýtů a rituálů. Lidé si vytvářeli různé mýty, ve kterých mohou vystupovat jako polidštěné nadpřirozené síly, mít na sobě konkrétní oblečení jako kostým a masku.³

V dnešní době je pojem divadlo používán velmi často. Divadlem je bráno vše, co nějakým způsobem baví a na co se můžeme podívat. Například i taneční vystoupení, šermířské klání na hradech, jakákoliv jiná show pro lidi. Divadlem bychom mohli nazvat i například muzikály na ledě, které jsou také v dnešní době velmi oblíbené.

Je však podstatné brát ho spíše jako kolektivní umění, kde je důležitá práce s prostorem a časem, s mluvou, slovy a nesmíme zapomenout na přímý kontakt s divákem. Divadelní inscenace je vybudována na postavách, které jsou mezi sebou v určitém vztahu a

---

¹ MACHEK, Václav. *Etymologický slovník jazyka českého*. 5. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-048-7. S. 119

² PAVIS, Patrice. *Divadelní slovník: [slovník divadelních pojmů]*. Praha: Divadelní ústav, 2003. ISBN 80-7008-157-0. S. 104

³ BROCKETT, Oscar G. *Dějiny divadla*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-576-0. S. 7

pokoušejí se něčeho docílit, jejich charakteristiky a vlastnosti se během hry většinou mění a vyvíjí.⁴

Jako umění, pro které je vymezen určitý prostor a jehož účastníci mají své výstupy a jednání, charakterizuje divadlo také Hanáčková. I ona klade velký důraz na důležitost diváka. Dokonce uvádí, že divadlo pomáhá porozumět člověku v životě.⁵

DIVÁK

Jednotlivec, který vnímá divadelní představení a je samostatnou součástí publika. Důležitou roli hraje např. divákův věk, vzdělání, vědomosti, zkušenosti, očekávání i momentální psychofyzické naladění.⁶

HEREC

Člověk, jehož úkolem je ztvárnit divadelní postavu. Postavou rozumíme např. člověka, zvíře, nadpřirozené stvoření. Používá při tom různé prostředky. Např. vlastní vizáž obohacenou maskou a kostýmem, pohyb, hlas.⁷

DIVADELNÍ INSCENACE

Tvorba a realizace připraveného tématu do formy „*strukturovaného časoprostorového jevištního díla*.“ Následně skutečně existuje jako divadelní představení.⁸

DIVADELNÍ PŘEDSTAVENÍ

Zrealizovaná inscenace, která je předváděna v určitém čase na určitém místě. Většinou nebývá jen jedno, ale více představení jedné inscenace. Prvnímu představení se říká premiéra a je velmi často slavnostně uvedeno, další jsou reprízy a poslední představení

---

⁴ RICHTER, Luděk. *O divadle (nejen) pro děti: úvahy z časopisu ČTVRTletník DDD/Divadlo pro děti 1994-2006*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2006. ISBN 80-902975-6-0.

⁵ HANÁČKOVÁ, Andrea. *Základy teorie divadla: studijní text pro kombinované studium*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3641-8.

⁶ RICHTER, Luděk. *Praktický divadelní slovník*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2008. ISBN 978-80-902975-8-6. S. 34

⁷ Tamtéž

⁸ Tamtéž S. 65

konkrétní inscenace se nazývá derniéra. Každé představení, i když stejné inscenace, je díky lidskému faktoru pokaždé trochu jiné. A tím je divadlo unikátní.⁹

MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK

Období mladšího školního věku bychom mohli definovat jako rozmezí ve vývoji dítěte od jeho nástupu na základní školu, až po přechod na druhý stupeň základní školy. Přibližně tedy od šesti do jedenácti let. Přesnou hranici samozřejmě určit nelze, neboť každé dítě přechází do fáze dospívání v jiném věku.¹⁰

---

⁹ RICHTER, Luděk. *Praktický divadelní slovník*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2008. ISBN 978-80-902975-8-6. S. 144

¹⁰ LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

2 DIVADLO – UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY, HISTORICKÝ KONTEXT, DIVÁK

Divadlo má velmi rozsáhlé dělení a dlouhou historii. Proto je tato kapitola zaměřena na rozdělení divadla podle hlavního výrazového prostředku. V historické části je důležité zmínit hlavní mezníky vývoje a popsat jejich důsledky, kterými se na vývoji tohoto druhu umění podepsaly. Jak již bylo zmíněno, nedílnou součástí divadla je divák, proto je zde zařazena i tato kapitola.

2.1 DIVADLO – ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ

Divadlo je samozřejmě velmi široký pojem. Děti znají především činoherní představení, protože školy jezdí na tento žánr nejčastěji. Samozřejmě je ale důležité seznámit děti i s pro ně méně známými žánry, jako jsou například opera nebo balet. Zdeněk Hořínek dělí divadelní umění na činohru, operu, operetu, muzikál, balet a pantomimu. Tohle dělení vychází z dění na jevišti a z hlavního výrazového prostředku celého představení.¹¹

DĚLENÍ DIVADELNÍCH FOREM PODLE LUŔKA RICHTERA¹²:

Mluvené divadlo

ČINOHRA

Divadlo, jehož hlavním výrazovým prostředkem je mluvené slovo a pohyb. Žánry činohry jsou charakteru tragédie, kdy je téma inscenace vážné a komedie, kdy je odlehčené, veselé apod.

Zpívané divadlo

OPERA

Opera je hudebně dramatický útvar, ve kterém se sjednocuje hudba, literární dílo, scénografie a pohybová složka. V opeře není nejdůležitější složkou jen hudba, ale i herecký přednes. Mluvené slovo je zde vyměněno za zpěv.

¹¹ HOŘÍNEK, Zdeněk. *Drama, divadlo, divák*. 3., rozš. vyd. [i.e. 2. české, rozš. vyd.]. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2008. ISBN 978-80-86928-46-3. S. 5

¹² RICHTER, Luděk. *Praktický divadelní slovník*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2008. ISBN 978-80-902975-8-6. S. 15- 124

Pohybové divadlo

BALET

Divadlo založené na tanci, jehož základem je tanec, který má jasně danou choreografii a děj dokresluje hudba. Doplňkem je také scénografie.

PANTOMIMA

Pantomima patří do pohybového divadla, kdy děj je ztvárněn pomocí pohybů celého těla, gest a mimiky. Pantomimu často doplňuje hudba, tanec, ale výjimečně i mluvené slovo.

Kombinované divadlo

OPERETA

V dnešní době je opereta forma divadla, ve které se střídá mluvené slovo a zpěvné části. V operetě se ještě objevují čísla ryze orchestrální i taneční. Děj a hudba nejsou zpravidla tak vážné jako u opery.

MUZIKÁL

Muzikál je divadelní forma, ve které se propojuje hned několik vyjadřovacích prostředků, a to mluvené slovo, hudba, tanec, zpěv, pohyb. Dohromady tvoří jednotný děj.

2.2 VÝVOJ DIVADLA V HISTORICKÉM KONTEXTU

Pro českou divadelní kulturu je významný vývoj divadla v Evropě, proto se tato práce nebude zabývat například divadlem orientálním, ale zaměří se na divadlo evropské.

Stručně bychom měli shrnout, že divadlo bylo zpočátku jen soubor prvků, které se objevovaly již u primitivních národů. Tyto prvky postupem času získávaly jistý řád, až se vytvořilo samostatné divadelní umění.¹³

Nejvýznamnějším historickým místem, vzhledem k vývoji divadla, je zajisté antické Řecko. Při Dionýsiích, slavnostech, které oslavovaly boha Dionýsa, se poprvé představilo drama. Neví se konkrétní rok, kdy drama vzniklo. Je spousta teorií, ale můžeme trochu obecněji říci, že drama vzniklo v 6. století před Kristem. Řecké divadelní

---

¹³ VALENTA, Milan. *Dramaterapie*. Praha: Grada, 2007. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1819-4.

umění využívalo i hudby, která dotvářela atmosféru. Kromě herců vystupoval na jevišti také sbor. I tanec se již začíná na scéně objevovat a vyjadřovat postavy či situace. Dionýsovo divadlo v Athénách přinášelo divákům krásný výhled na scénu, ale i krajinu kolem. V publiku se pravděpodobně pohybovali muži, ženy, chlapci, ale i otroci. Je zde patrné, že už ve starověkém Řecku byla role diváka a herce brána velmi vážně. Před vznikem komedie ještě vzniklo tzv. satyrské drama, které bylo podle slov Oscara Brocketta pro diváky velkým odlehčením po předešlých dramatech. Komedii nějakou dobu trvalo, než byla přijata jako jeden z velkých divadelních žánrů a mohla se také veřejně hrát na Dionýsiích, ale povedlo se to roku 468 nebo 486 před Kristem. Do dnešní doby se dochovaly pouze komedie Aristofánovi. Aristofánes v nich často komentoval a popisoval společnost, politickou situaci a peloponéské války z pohledu nadsázky, což se často děje i v dnešní době. Divadlo bylo tedy využíváno i ke zvěřejňování názorů a mělo zajisté vliv na společnost. Středověké drama v Evropě bylo samozřejmě velmi ovlivněno křesťanstvím. Velkou připomínkou divadla zde byly například příběhy z Bible, které se slavily a připomínaly především v dny Biblických svátků. Původně se tedy hrálo při bohoslužbách a v latině, ale postupem času vznikaly hry v národním jazyce pro neoborníky a obyčejné lidi na vesnicích a ve městech, kde o ně byl velký zájem. Obrovský rozkvět divadla přišel v pozdním středověku. Od dvanáctého století se začalo velmi často hrát mimo kostel a všechny tyto hry měly velkolepé výpravy. Výpravy trvaly často několik dní a spojoval se díky nim život v náboženských, světských i státních kruzích. Zásahu na nich měla jak církev, stát, ale i občané. Už tehdy dokázalo divadlo spojit rozdílné vrstvy lidí. Koncem 14. století již v mnoha oblastech neměla produkci her na starosti církev, ale světská sdružení. V této době se také objevuje role režiséra. Někde bylo zapotřebí herců jen pět, ale na některé inscenace bylo potřeba i 300 herců. Středověk ještě dlouho zasahoval a ovlivňoval období, které přišlo po něm. Renesance. Renesance je především známá humanismem, který ovlivnil i renesanční divadlo. Během šestnáctého století se také vytvořila pravidla pro sjednocení děje, času a místa. Na konci šestnáctého století se z intermezz, velmi oblíbených vsuvek, které pomáhají pochopit děj, vytvořil nový divadelní druh - opera. Během oper a intermezz se používaly zatím nejsložitější scénické efekty. Jednalo se o všelijaké skládací a přesouvající se kulisy, světelné efekty, kdy se již se světlem pracovalo a moderní vynálezy doby dokázaly světlo tlumit nebo naopak zesílit a osvětlit jím celou scénu. Tanec ještě nebyl během renesance hlavním výrazovým prostředkem, ale byl součástí divadelních her a je podstatné, že v renesanci byly položeny základy baletu. Přes náboženské a politické konflikty se dostáváme k jednomu z největších

dramatiků všech dob Williamu Shakespearovi. Shakespearovy postavy jsou typické tím, že se během děje vyvíjí. Na rozdíl od tří jednot mají Shakespearovy hry více dějových linek. Místa, kde se děj odehrává, jsou od sebe často velmi vzdálená a doba trvání příběhu je v řádech i desítek let. Shakespeare nebyl z počátku tak oblíbený, ale uměl svým hrám vtisknout cit a výraz, proto získal postupem času zasloužené uznání a slávu. Velký význam na vývoj divadla mělo francouzské divadlo za vlády Ludvíka IX. K oblíbenosti divadel na francouzském dvoře poukazuje například to, že Ludvík IX., nechal na dvoře nového zámku Versailles uspořádat slavnosti, při kterých se hrály balety a divadelní hry. Roku 1672 vznikla ve Francii Královská akademie hudby a tance. Jedním z největších dramatiků této doby byl Molière, který je představitel především komedie. Tragédii pak reprezentuje Jean Racine a Pierr Corneille. V Anglii pak kolem roku 1660 nastává zásadní změna. Do divadelních souborů přicházejí herečky. V osmnáctém století vládli Evropě italscí výtvarníci a scénografové, avšak autorů dramatu mnoho nebylo. Pravděpodobně to bylo způsobené oblibou oper a psaním libret. Oproti tomu Francie, i přes vyčerpávající války, byla v osmnáctém století pro svou kulturu u ostatních zemí velmi uznávaná. I Německo bylo Francií inspirováno a život na dvorech doprovázely opery, balety a divadelní podívané. V letech 1770 – 1800 se stala v Německu další důležitá změna a začala vznikat národní divadla, tedy divadla založená státem. V Praze bylo Národní divadlo poprvé otevřeno 11. června roku 1881, avšak vyhořelo. Znovuotevření divadla pak nastalo 18. listopadu 1883 Smetonovou operou Libuše. Pokud mluvíme o největších německých dramaticích konce 18. a začátku 19. století, měli bychom zmínit Johanna Wolfganga Goetheho a Friedricha Shillera. S koncem 18. století přichází nový myšlenkový a umělecký směr, kterým je romantismus. Ve Francii za vlády Napoleona, který byl velkým příznivcem antického dramatu, vzniká melodrama. Po revoluci v roce 1830, kdy byla zrušena cenzura, byly pro psaní romantických her výborné podmínky. Vznikla velká díla dramatiků, jakými jsou Victor Hugo, Alexander Dumas a Alfred de Musset. V Rusku se v době mezi lety 1800 – 1850 proslavil tvorbou romantického dramatu Gribojedov, Puškin a Lermontov. Postupem času začalo Rusko přecházet do realističtějších her, které se objevovaly zejména ve třicátých letech a jejichž nejvýznamnějším autorem je Vasilijevič Gogol. Co se divadel týče, například v Petrohradě byla divadla tři. Jedno bylo určeno pro operu a balet, druhé zejména pro činohru a třetí bylo určené pro zahraniční inscenace. V Anglii se v této době píše mnoho dramát, jen málo z nich je ale možné využít pro divadelní inscenaci. I Amerika měla koncem 90. let 18. století již svá divadla a jejich divadelní společnosti. Ve druhé polovině 19. století přichází realismus. V Paříži byla

dostavěna roku 1874 Pařížská Opera a měla kapacitu 2100 diváků. V Anglii, ve druhé polovině 19. století, bylo drama v postupném upadání. Oblíbenými žánry se na konci 19. stala pantomima, burlesca-extravagance a hudební zábava. Z pantomimy se v této době stává dlouhá podívaná. V Rusku se, koncem 19. století, objevuje naturalismus. Nejvýznamnějším autorem dramátů je bezesporu Alexej Konstantinovič Tolstoj. Druhá polovina devatenáctého století je zásadní pro ruský balet, a to nejen díky hudebním skladatelům, ale také díky baletnímu mistrovi Mariovi Petipovi, který vytvořil choreografii k sedmdesáti čtyřem ruským baletům. Byl choreografem například Čajkovského Labutího jezera nebo baletu Louskáček. V roce 1862 vznikla, díky soukromé Ruské hudební společnosti, konzervatoř v Petrohradě, v Moskvě pak o čtyři roky později. Do té doby se umělci vzdělávali přímo v divadlech nebo na státních školách, kde bylo spojeno herectví, tanec i zpěv. Po založení konzervatoří se rozdělilo studium opery, baletu a herectví. Do začátků moderního divadla můžeme zařadit operního skladatele Richarda Wagnera. Wagner tvoří tzv. hudební drama, které je podle něj lépe kontrolovatelné, než drama s mluveným slovem. Wagner také pomohl vzniknout divadlu, kde se nerozlišovala sedadla podle společenských vrstev.¹⁴

Postupem času vznikaly další dramatické hry a žánry. V 19. století se už i v Americe objevuje opereta. Opereta byla zcela zásadní pro vývoj dalšího žánru, v dnešní době velmi oblíbeného, kterým je muzikál. V operetě se mísí výrazový prostředek zpěvu s mluveným slovem, v muzikálu pak máme výrazové prostředky tři. Patří mezi ně mluvené slovo, zpěv a tanec. První skutečný muzikál vznikl v roce 1927, jeho autorem je Jerome Kern a nese název *Lod' komediantů*.¹⁵

Na divadelním umění se postupem času podepisovalo mnoho historických událostí. Dramatičtí autoři se však stále rodili a s nimi vznikala jejich díla. Nové inscenace, jak baletní, činoherní, operní, operetní, muzikálové, pantomimické i loutkové, vznikají i dnes.

---

¹⁴ BROCKETT, Oscar G. *Dějiny divadla*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-576-0. S. 27 - 517

¹⁵ PROSTĚJOVSKÝ, Michael. *Muzikál expres: malý průvodce velkým muzikálem*. Brno: Větrné mlýny, 2008. Dokořán (Větrné mlýny). ISBN 9788086907499.

2.3 DIVADLO A DIVÁK

Cesta divadla byla vždy komplikovanější než cesty ostatních uměleckých odvětví. Podle Blahníka je to z důvodu, že nedílnou součástí divadelních představení jsou diváci, a tak je divadlo závislé na tom, jak je umělecky vychována veřejnost. To je právě důvod, proč bychom měli vychovávat diváky od nejútlejšího věku a jejich vztah k divadlu prohlubovat.¹⁶

Divadlo a divák je spojení, které k sobě neodmyslitelně patří. Bylo by divadlo hrané bez diváka stále ještě divadlem? Pravděpodobně ne, protože hlediště je nedílnou součástí, a dokonce i mnohdy partnerem jeviště. Jak píše Zdeněk Hořínek, z počátku byl prostor mezi jevištěm a hledištěm striktně oddělen, herci hráli a diváci napjatě sledovali, co se na jevišti odehrává. Tento prostor se postupem času začal propojovat, autoři začínají spolupracovat s diváky a někdy jim dokonce dovoluji zasahovat do děje. Taková improvizace s komunikací mezi jevištěm a hledištěm se povedla i Kazimierovi Braunovi. Dokonce s dětskými diváky, což zmiňuje opět Zdeněk Hořínek. „*Ve wroclavském loutkovém divadle inscenoval režisér Kazimier Braun Homérovu Iliadu s organickým a efektivním využitím dětské hravosti. Děti tu pochopitelně nerozhodují o tom, kdo zvítězil v trojské válce, ale aktivně se pod vedením herců zapojují do válečné činnosti obou bojujících stran.*”¹⁷

V době pozdního středověku, kdy lidé hojně chodili na liturgické hry hrané mimo kostel, bylo o diváky postaráno různě. Výše postavení často shlíželi z oken a sedadla byla přidělena osobám ne tolik významným.¹⁸ Divadelní prostředí tedy přispívalo i k rozdělení společenských vrstev. V dnešní době už to není tak jednoznačné, ale prostřednictvím lóží můžeme také diferenciovat postavení lidí ve společnosti.

2.3.1 FUNKCE DIVADLA

Divadlo by mělo splňovat několik funkcí. Dobré představení nemá problém tyto funkce naplnit, a proto si z něho divák odnáší skutečně velmi kvalitní zážitek. Tyto funkce, které jsou zde zmiňovány, popsal Luděk Richter.

¹⁶ BLAHNÍK, Vojtěch Kristián. *Umění divadelní*. Praha: F. Topič, 1918. Duch a svět. S. 30

¹⁷ HOŘÍNEK, Zdeněk. *Drama, divadlo, divák*. 3., rozš. vyd. [i.e. 2. české, rozš. vyd.]. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2008. ISBN 978-80-86928-46-3. S. 132

¹⁸ BROCKETT, Oscar G. *Dějiny divadla*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-576-0. S. 129

ESTETICKÁ FUNKCE

Estetika neznamená, že divadlo musí být jen krásné, ale mělo by se obecně líbit. I děsivé nebo smutné divadlo může být svým způsobem krásné. Znamená to, že je dobře zpracované a zakládá se na estetických zákonech. Musíme si však dát pozor, aby nebylo příliš přehnané až kýčovité.

POZNÁVACÍ FUNKCE

Divadlo a umění přináší nebo by mělo přinášet ve většině případů nové poznání. Mělo by diváka zaujmout tak, aby si odnesl něco nového. Tím se zvyšuje pozornost. Existují však i inscenace, které vsází na již poznané a u diváků oblíbené dějové linky. Člověk je však od přírody zvědavý a rád projevuje fantazii a hravost, proto mají větší úspěch inscenace s již zmíněným prvkem poznání.

VÝCHOVNÁ FUNKCE

Divadlo také určitým způsobem vychovává. Tato funkce se často využívá právě u dětských diváků. Divák se vychovává už jen tím, že vnímá důsledky chování jednotlivých postav. Objevuje, jaké vlastnosti jsou vítány a jaké naopak.

SPOLEČENSKÁ FUNKCE

Tato funkce je také velice důležitá. Spojuje diváky a společnost jako takovou. Vytváří spoluúčast a sjednocuje lidi. Například veselé scény, kde se celé divadlo směje nebo naopak smutní při tragédiích a smutných scénách, vytváří sounáležitost a společenské vnímání.

VYJADŘOVACÍ

Vyjadřovací funkci mají především tvůrci inscenací a herci, kteří vyjadřují postoj k různým událostem nebo divákům něco sdělují. Tvůrci inscenací tuto funkci naplňují již napsáním svého díla. Oproti tomu herci mohou vyjadřovat své emoce a pocity pouze uchopením a pochopením jimiž ztvárněných postav. Často byla tato funkce potlačována politickými událostmi.

ZÁBAVNÁ FUNKCE

Především pro dětské publikum je tato funkce důležitá. Díky této funkci je divadlo zaujme a dítě pak lépe akceptuje i ostatní funkce. Mělo by to být místo nejen ponaučení, ale také odpočinku. Díky divadlu přijde divák na jiné myšlenky a alespoň na chvíli se odprostí od každodenního života.¹⁹

Všechny výše zmíněné funkce jsou důležité. Společenská funkce utužuje dětský kolektiv a napomáhá zlepšovat sociální vztahy a vazby. Výchovná funkce je důležitá nejen z hlediska výchovy osobnosti dítěte prostřednictvím divadelního představení, ale i výchovou diváka a příznivce divadelního umění.

2.3.2 DRAMATERAPIE

Prospěšnost divadelního umění pro lidi můžeme potvrdit i existencí dramaterapie. Dramaterapie je metoda, které je podstatná z hlediska léčení, speciální pedagogiky a samotného umění. Dramaterapie se využívá pro skupiny i jednotlivce. Napomáhá prožít situace v reálném čase a uvědomit si emoce, které v danou chvíli prožíváme.²⁰

Dramaterapie prohlubuje zkušenosti, které bychom si za normálních okolností neprožili, díky uměle vytvořeným situacím. Tím, že si situaci prožijeme, se pro nás naše role v ní může stát více přirozená. Kromě toho, že dramaterapie a divadelní umění rozvíjí fantazii, pomáhá také se zmenšením napětí, zvyšováním sebevědomí a také například se zlepšením komunikace.²¹

2.4 DIVADLO PRO DĚTI

Diplomová práce se zajímá především o vztah dětí k divadelnímu umění. Je tedy zapotřebí poznat, jaké divadlo je pro dětské diváky vhodné, podle jakých kritérií divadlo pro děti dělíme a také pedagogický pohled na celou problematiku. Proč vlastně inscenace pro dětské diváky vznikaly a jak se jmenovala první divadla a první inscenace. Tomu všemu se věnuje tato kapitola.

¹⁹ RICHTER, Luděk. *O divadle (nejen) pro děti: úvahy z časopisu ČTVRTletník DDD/Divadlo pro děti 1994-2006*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2006. ISBN 80-902975-6-0.

²⁰ MAJZLANOVÁ, K. *Dramatoterapia v liečebnej pedagogike*. Bratislava : Iris, 2004. ISBN 80-89018-65-3.

²¹ JENNINGS, Sue. *Úvod do dramaterapie: divadlo a léčba : Ariadnina nit*. Praha: Asociace dramaterapeutů České republiky v nakl. Jalna, 2014. ISBN 978-80-86396-79-8.

2.4.1 VYMEZENÍ, DEFINICE A ROZDĚLENÍ

Divadelní inscenace se mohou dělit podle žánru, ale také podle toho, pro jakou část publika jsou přístupné a vhodné. Podle tohoto kritéria Richter dělí inscenace na:²²

DIVADELNÍ INSCENACE URČENÉ SPECIÁLNĚ PRO DĚTI

Pojem dítě je ale velmi rozsáhlý, proto se často udává ještě konkrétní věkové rozmezí. Divadlo pro děti by mělo pracovat s dětskou fantazií, se zkušenostmi, které již děti mají, jejich způsobem vnímání, dětskými sny, koníčky a zálibami. Dětem se přizpůsobují kostýmy, rekvizity a scéna. Samozřejmě i velmi vydařené inscenace často rádi zhlédnou také dospělí diváci.

INSCENACE PRO SMÍŠENÉ PUBLIKUM

Těmto inscenacím by měli rozumět děti i dospělí. Každá věková skupina si najde své prvky.

INSCENACE URČENÉ DOSPĚLÝM, KTERÝM ROZUMÍ I DĚTI

Tyto inscenace jsou původně psány pro dospělé publikum, ale jsou to hry, kterým rozumí i starší děti.

INSCENACE URČENÉ DĚTSKÉMU PUBLIKU

Pokud se vytváří divadelní inscenace určená speciálně pro děti, jak už bylo zmíněno, je důležité vnímat pro jakou konkrétní věkovou skupinu je inscenace připravována. Děti v předškolním věku se zajímají o jiná témata a tíží je jiné problémy než děti mladšího školního věku. Mají také omezené zkušenosti a odlišné chápání. Jsou témata, která by mohla děti nějakým způsobem poškodit či traumatizovat, a proto se v divadle pro děti nepoužívají. Je tedy důležité brát ohled speciálně na obsah inscenace, způsob myšlení dětí, citění a vnímání, pohled dětí na svět. Inscenace by měla mít jednoduchý a srozumitelný jazyk, stavba musí být taková, aby dítě rozumělo časovým linkám a jednoduše gradovala. Inscenace pro děti nebývají příliš dlouhé. Většinou postačí jedno dějství. Děti oceňují spád a zajímavý děj, avšak je třeba brát v potaz i potřebný čas na pochopení souvislostí.

---

²² RICHTER, Luděk. *O divadle (nejen) pro děti: úvahy z časopisu ČTVRTletník DDD/Divadlo pro děti 1994-2006*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2006. ISBN 80-902975-6-0.

Divadlo je krásné také tím, že nám umožní vcítit se do postav a osob, které v běžném životě nepotkáme. Díky dobré inscenaci si vytváříme novou životní zkušenost.

2.4.2 VĚK DĚTÍ A DIVADLO

Pojem dítě je velmi široký a jak již bylo výše zmíněno, je důležité vybírat vhodné inscenace i k věku. Je velký rozdíl, jestli je dítěti 5 nebo 12 let.

Podle Lud'ka Richtera není možné najít a ani napsat divadelní hru, která by byla vhodná pro děti kolem věku 2 – 3 let. Tyto děti se ještě nejsou schopny vydržet koncentrovat po dobu divadelního představení a unikaly by jim všechny podstatné informace, pokud by jim vůbec rozuměly. Richter říká, že chceme-li rozšiřovat divadelní gramotnost, seznamovat a dopřát těmto dětem nějaký zážitek, jsou vhodná spíše jednotlivá vystoupení.

Další věková kategorie jsou děti od 4 do 10ti let. Tato věková skupina již nemá žádný problém ve zvládnání zhlédnutí a pochopení pohádek. Zvládají pohádky i v případě, že mají více časových linií. Chápu přesuny v čase o několik let dopředu i zpět a propojují poznatky z nich.

Okolo přibližně 10 let, tedy ve čtvrté či v páté třídě, většinou přichází zlom v oblíbeném žánru. V tomto věku si děti často myslí, že jsou již na pohádky staré a dávají to jasně najevo. Poukazují na to, že nadpřirozeným či kouzelným bytostem a dějům již nevěří a pohádky jsou vymyšlené a falešné. Věk, do kterého děti pohádky přijímají je také závislý na inspiraci a vedení z pozice pedagoga nebo rodiče.

Je zajímavé, že tohle období netrvá nijak dlouho. Podle Richtera se přibližně v osmé, ale hlavně v deváté třídě děti opět k pohádkám rády vracejí a opět mají chuť si tento svět užít. Samozřejmě už je nevnímají stejně, jako dříve, ale s nadsázkou či nadhledem si je umí velice dobře užít. Je to způsobeno pravděpodobně tím, že tyto děti si již nemusí hrát na velké, protože už si svoji dospělost nějakým způsobem dokázaly.

S obdobím od přílišné neoblíbenosti pohádek jde zároveň období, kdy se děti začínají zajímat o dobrodružné žánry a preferují to, co mají na denním pořádku ve filmech a televizi. Děti v tomto věku preferují dokonalost televizních triků a celkové ztvárnění filmů a nedokáží tolik ocenit divadlo, protože ho považují za nepravdivé a nedokonalé.

Velmi zajímavé je také to, jak Richter mluví o inscenacích z pohledu učitele/rodiče a dítěte. Často se stává, že dospělí hodnotí divadlo za dítě, a to nejen po zhlédnutí, ale i před ním. Mnohdy dětské diváky podceňujeme. Myslíme se, že přijímají špatně smutné

konce, které staré české pohádky mívaly. Pokud je však taková pohádka dětem správně předložena a formulována, je přijata často velmi pozitivně a děti s ní nemají žádný problém.

Je trochu smutné, že ve věku kolem 11 let již děti často nejsou schopny přizpůsobit se inscenaci a jejímu podání. V některých případech ji vnímají jako směšnou a nepravdivou, neskutečnou. To se u mladších dětí nestává, protože ještě nejsou „zkažené“ televizními filmy, hudebními klipy, atd. Slovem zkažené nemyslíme doslova to, že by je například televize zkazila a poznamenala, ale jsou natolik zvyklé na všemožné efekty a stříhové prvky, že to pak v divadelní hře mohou postrádat.²³

2.4.3 DIVADLO JAKO VÝCHOVNÝ PROSTŘEDEK

Jak už bylo zmíněno výše, dítě je prostřednictvím divadla vychovááno tak, že mu v divadelní hře umožňujeme nahlédnout na osudy postav, které se vyvíjí podle jejich rozhodnutí a činů. Prostřednictvím divadla například ukazujeme dětem, co je dobré a co špatné. Jaké chování je společností přijímáno dobře a pozitivně a jaké naopak. Je důležité vybírat pro děti kvalitní divadelní inscenace, protože mají bez pochyby pedagogickou a výchovnou funkci. Divadlo však nesmí děti kárat, musí být postaveno tak, aby si na vše přišly samy. Divadlo pomáhá dětem poznávat literární a divadelní autory a nejen je. Luděk Richter také říká, že divadelní představení napomáhá dětem v koncentraci a soustředění a vychovává divadelního diváka.²⁴

V rámcovém vzdělávacím programu můžeme najít obor s názvem Dramatická výchova. Tento obor poukazuje na to, jak je divadelní umění v životě dětí důležité. Mohou si v rámci dramatické výchovy vytvářet vlastní inscenace a bavit se o tomto druhu umění, jeho důležitosti a specifičnosti.²⁵

²³ RICHTER, Luděk. *O divadle (nejen) pro děti: úvahy z časopisu ČTVRTletník DDD/Divadlo pro děti 1994-2006*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2006. ISBN 80-902975-6-0.

²⁴ RICHTER, Luděk. *O divadle (nejen) pro děti: úvahy z časopisu ČTVRTletník DDD/Divadlo pro děti 1994-2006*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2006. ISBN 80-902975-6-0.

²⁵ Odborný článek: Dramatická výchova v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. *Metodický portál / Odborné články* [online]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/325/DRAMATICKA-VYCHOVA-V-RAMCOVEM-VZDELAVACIM-PROGRAMU-PRO-ZAKLADNI-VZDELAVANI.html>

2.4.4 DĚTSKÉ DIVADLO Z PEDAGOGICKÉHO HLEDISKA.

V divadle může dětský divák zhlédnout situace, které mohou nastat i v reálném životě. Může mít tedy prostřednictvím divadla podanou pomocnou ruku, jak tyto situace řešit.

Dále pak dítě může v divadle poznávat rozdílné vlastnosti lidí, poznává různé osobnosti, charaktery postav a vnímá jejich soužití, jejich různorodost. Každá postava má jiné hodnoty a cíle.

Divadlo má v sobě především velkou část českého jazyka, a to jak literaturu, tak i jazyk jako takový. Můžeme využít divadlo pro zlepšení slovní zásoby, ale i stavby větných konstrukcí a slovosledu. Nacházíme zde prvky výtvarné jako např. kostýmy, kulisy, scéna, loutky, světelné efekty a také hudební a pohybové.

Podle Richtera divadlo učitelé nabízí látku, která se dá využívat téměř ve všech předmětech. Mezi konkrétní předměty, které divadlo nabízí, pak Richter řadí český jazyk a literaturu, dějepis, výtvarnou a hudební výchovu, občanskou výchovu. Divadlo tyto předměty spojuje a názorně předvádí jejich užití v životě.

Na učitelé pak je, aby děti na divadelní představení připravil a posléze, jeho práci dotvořil, aby měla na děti co největší pozitivní dopad a aby byl prospěch pro pedagogickou činnost co nejsilnější.²⁶

Na první stupeň základních škol začala pronikat i dramatická výchova. První návrh osnovy pro školy zpracovala v roce 2000 Katedra výchovné dramatiky DAMU. Podle Mackové má divadlo ve výchově dětí tyto cíle: sdělovat prostřednictvím divadelní formy informace o životě kolem nás, informovat o aktuálních tématech, která díky divadelnímu zpracování vedou ke spoluprožití a přivádí diváky k zamyšlení.²⁷

---

²⁶ RICHTER, Luděk. *O divadle (nejen) pro děti: úvahy z časopisu ČTVRTletník DDD/Divadlo pro děti 1994-2006*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2006. ISBN 80-902975-6-0.

²⁷ MACKOVÁ, Silva. *Divadlo a výchova: (úvahy o oboru)*. V Brně: Janáčkova akademie múzických umění, 2016. ISBN 978-80-7460-101-9.

2.4.5 HISTORIE DIVADLA PRO DĚTI

Vývoj dětského divadla byl ovlivněn několika faktory. Nejdůležitější byla samozřejmě dobová situace, které bylo divadlo a divadelní umění od počátku věků podmíněno. Na vývoji dětského divadla však měl velký význam rozvoj školství a literatury pro děti a mládež.²⁸

Na počátku 19. století se o divadlo pro děti zajímali především učitelé, kněží a vzdělaní rodiče. Karel Payer v knize *Theater für Kinder*, kterou výše zmínění lidé používali, popisuje, že knihu vydal z těchto důvodů: chce nabídnout hry pro děti poučné a zábavné, ale zároveň takové hry, které slouží i ke vzdělání.²⁹

Skutečně hrané hry pro děti a důkazy o jejich předvedení se v první polovině 19. století hledají velmi těžko. Často se hrály hry, které nebyly pro děti, ale jen hrány dětmi. Byly psány pro dospělého diváka. Na počátku 19. století bylo vše velmi ovlivněno zásadami rakouských úřadů proti soukromým divadlům. Často se tedy hrálo doma, pravděpodobně se tak hrály právě i dětské hry. Z padesátých let pak přichází jen jedna doložená hra, která je určena dětským divákům a to je *Mlsný Vašíček* od Jana Václava Rozuma.³⁰

Většina her pro dětské diváky, které se k nám v první polovině 19. století dostaly, byly hry přeložené převážně od pedagoga Christiana Felixe Weisse. Úplně první překlady zrealizoval Matěj Josef Sychra.³¹

Československo

Ve dvacátém století začínají vznikat umělecká díla, která jsou věnována nejmladším generacím. Je to z toho důvodu, že příčinou všech negativních událostí, které lidstvo potkaly, si začínáme uvědomovat, že kromě přítomnosti je pro nás důležitá i budoucnost. Budoucnost prostřednictvím našich dětí. První zmínky o divadle v souvislosti s dětmi již poznamenal a jejich pozitivní dopad popsal Jan Ámos Komenský v 17. století. Z počátku byly pokusy o zapojení dětí velmi různorodé. Ať už šlo o vmísení dětí přímo do divadelní hry v podobě herců nebo o snahu vymyslet vhodnou inscenaci pro dětské diváky.

²⁸ ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *České divadlo pro děti a s dětmi v první polovině 19. století*. Praha: KANT, 2013. Disk (Akademie múzických umění v Praze). ISBN 978-80-7437-094-6. S. 43-59

²⁹ PAYER, Karl. *Theater für Kinder. Dritter Theil*. Prag: Gottlieb Haase, 1822

³⁰ ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *České divadlo pro děti a s dětmi v první polovině 19. století*. Praha: KANT, 2013. Disk (Akademie múzických umění v Praze). ISBN 978-80-7437-094-6. S. 43-59

³¹ Tamtéž

Velký vliv na vznik divadla pro děti a mládež měli jak umělci, pedagogové, tak i třeba podnikatelé, kteří se rozhodli toto divadlo financovat a tím také přispěli k jeho vzniku.

K samotnému vzniku divadla pro děti, vedla dlouhá cesta. O inspiraci v zakládání tohoto druhu divadel se zasloužila Nataša Sacová, která založila divadlo v Moskvě a Alexandr Brjancev, který založil divadlo v Leningradu. Podle Adámka tedy v té době „začal systematický a nepřetržitý rozvoj funkce divadla v životě nejmladších generací, jako součást státní kulturní politiky.“³²

Na počátku dvacátého století u nás již existovalo mnoho představení pro děti, avšak v té době, se již například Miloslav Disman začal více zabývat a zkoumat spojitost dítěte jako diváka. Na počátku třicátých let také napsal několik inscenací pro děti například Miloslav Jareš. Cílem těchto inscenací bylo propojit myšlenku, která ze hry vychází a použít ji při výchově dětí.³³ I profesionální divadelníci vyslyšeli touhu, především pokrokových pedagogů, založit stálé profesionální dětské divadlo. Ještě před tím, než skutečně takové divadlo vzniklo, začínají se pokoušet hrát pro děti již různí divadelníci v existujících divadlech. Například v divadle na Vinohradech se v době 30. let hrají pravidelná představení pro děti vedené Dr. Portem. Hraje se také v Národním divadle. Tam se však hrají běžné inscenace pro dospělé diváky, které jsou ale mimo to vhodné pro dětské publikum.³⁴

Avšak vážené a opravdové divadelní umění pro děti přišlo až s takovými osobnostmi jako byl například Zdeněk Nejedlý, Jindřich Honzl, Vladislav Vančura, Antonín Kurš. Důležitou osobností je pak podle Adámka režisérka a herečka Míla Mellanová, kterou zaujalo moskevské divadlo, a sama zafinancovala vznik divadla s názvem Pražské dětské divadlo. Další divadlo s dětskými inscenacemi založil herec divadla D41, vedené E. F. Burianem, Václav Vaňátko a dostalo název Divadlo mladých pionýrů. Václav Vaňátko však nejprve účinkoval právě v divadle Míly Mellanové a to nejen on, ale i další herci, kteří tento krok učinili z důvodu rozpuštění Burianova divadla v roce 1941. Jejich jména jsou například Stella Zázvorková, Vlastimil Brodský a další. Vzhledem k politické situaci v zemi začaly vznikat i hry o protinacistickém odboji vedeném komunisty. Tuto hru napsal již zmíněný V. Vaňátko a jmenovala se Malý partyzán. Nemůžeme se tedy divit, že právě v tomto období divadlo pro děti vzniklo. Z Adámkovi publikace jasně vyplývá, že již v této době si začali lidé uvědomovat, jakou

³² ADÁMEK, Vladimír. *Divadlo pro děti v Československu*. Praha: Divadelní ústav, 1980. S. 9

³³ Tamtéž S. 9 - 11

³⁴ Tamtéž S. 9 - 11

moc a působení na dětské publikum divadlo má a bohužel se i někdy snažili tímto prostředkem působit, ovlivňovat i využít dětské myšlenky, postoje a fantazii.

Ve dvacátém století vznikala i další divadla, která se specializovala na dětské diváky jako např. Divadlo Jiřího Wolкера v Praze, Divadlo Petra Bezruče v Ostravě nebo Divadlo Julia Fučíka v Brně. V Bratislavě vznikla Nová scéna. Mezi drobnější seskupení pak patřilo např. Divadelko strýčka Jedličky nebo Divadlo bez opony v Praze, Větrník a Čtyřlístek na Ostravsku, Činoherní skupina v Plzni. Jako důležitým mezníkem se stalo také to, že i různá divadlo po celé republice začala přidávat do repertoáru inscenace pro dětské publikum.³⁵

Pražské divadlo pro mládež

První profesionální divadlo založila v roce 1935 Míla Mellanová. Spolupracují s ní i další osobnosti z řad herců, skladatelů, choreografů, režisérů ale i například výtvarník Jan Nušl, který do divadla vytvořil první pohádkovou oponu. Patronem divadla se stala Pedagogická jednota Komenského. Zajímavé je, že divadlo má rozmanitý repertoár, a naopak oproti ostatním divadlům, kde se již sem tam objevují pohádkové inscenace pro děti, hraje hry odlišného žánru. Dramatizují se především příběhy z dětských životů, ale i hry sovětské. Divadelní hry z druhé sezóny, roku 1936 – 1937, mají velmi zřetelnou protiválečnou a antirasistickou myšlenku. Zakládají se také jisté archivy z dětských rozhovorů, které byly pochyceny o přestávkách a slouží jako záznam reakcí dětí na uvedené představení. Vzhledem k přicházející válce, která způsobila finanční problémy s kvalitními inscenacemi, se začínají dramatizovat i pohádky. Na podzim roku 1944 jsou všechna divadla zavřena, avšak Míla Mellanová se stále snaží najít pro herce ze svého souboru zaměstnání. Soubor se vydává do škol, kde vytváří tzv. „pohádkové hodinky. Velkým přelomovým rokem pro dětskou scénu je rok 1945, kdy se Pražské divadlo pro mládež spojuje s Divadlem malých pionýrů a vzniká tak samostatné divadlo ve všech ohledech jako je např. soubor, administrativa, financování.³⁶

³⁵ ADÁMEK, Vladimír. *Divadlo pro děti v Československu*. Praha: Divadelní ústav, 1980. S. 11

³⁶ *Velké divadlo pro malé diváky: sborník k 25. výročí práce československého divadla pro děti a mládež*. Praha: Divadelní ústav, 1961. S. 65 - 93

Malé d 41 a Divadlo mladých pionýrů

Jeden z největších přínosů na založení divadla pro děti má kromě Míly Mellanové a Miloslava Dismana také Václav Vaňátko. U Vaňátka vzniká myšlenka založit divadlo pro děti při velkém Děčku, a proto společně s E. F. Burianem zakládá d 41. Nové divadlo d 41 existuje však pouze půl roku, i přesto má ale v kapitole dějin divadla pro děti velkou roli. Oldřich Kryštofek v knize *Velké divadlo pro malé diváky* zmiňuje, že i přes malý počet představení bylo každé naplněno dětským štěstím a výchovnými prostředky. S tím se pojí i to, že se soubor Děčka o prázdninách vydával do prostředí českých vesnic a přednášel všem přítomným pohádky Boženy Němcové. Lidé z těchto pohádkových příběhů často čerpali sílu, povzbuzení, víru a odhodlání. Po poslední premiéře roku 1941 bylo divadlo zrušeno. Vaňátko působil nějakou dobu u Míly Majerové a poté zakládá nové divadlo, Divadlo mladých pionýrů. Historicky první premiéra tohoto divadla se uskutečnila 17. září 1945.³⁷

Problémy dětského divadla z pohledu V. Vaňátka

Václav Vaňátko se poprvé objevil před dětským publikem v roli Strakapouna ve hře *Klaun Strakapoun hraje dětem v d 41, divadle dětí a mládeže*. Již v momentě, kdy předstoupil před dětské publikum, cítil ten rozdíl. Bylo to pravděpodobně způsobeno tím, že šlo o jiný žánr, než který kdy před dětskými diváky zažíval. Nešlo o vtipného klauna, ale o něco vážnějšího. Postupně se Vaňátkovi podařilo napojit na sebe a na hru celé publikum, ale bez toho, že by vyrušovalo. Zajímavé také bylo zahájení debat s dětmi během představení. Pan Vaňátko přichází na to, že pokud byl ještě v kostýmu, děti se nebály s ním konverzovat a byly velmi otevřené. Jakmile se však během rozhovoru začal odličovat a ukázel svoji pravou tvář, děti začaly být mnohdy mnohem víc ostýchavé. Vaňátko také říká, že mu dětské publikum přijde mnohem více kritické než dospělé. Dítě si již při příchodu velmi pozorně prohlédne celé divadlo a dokáže velmi ocenit například výzdobu nebo měkkost sedadel. Vaňátko také zdůrazňuje důležitost věkového rozdělení dětských diváků, a to především pro rozdíly ve vnímavosti dětí. Také je rozdíl mezi dívkami a chlapci. Od přibližně devíti let je problém nalákat chlapce na pohádkovou inscenaci, avšak dívky by to přijaly vcelku bez problémů. Dětský divák je také mnohdy vnímavější k doplňujícím efektům, jako jsou například světla. Vaňátko například vzpomíná, jak děti zaujalo světelné vyjádření snu. Dále by měl mít herec samozřejmě

³⁷ *Velké divadlo pro malé diváky: sborník k 25. výročí práce československého divadla pro děti a mládež*. Praha: Divadelní ústav, 1961. S. 69 - 88

výbornou artikulaci, kostýmy by měly být také spíše výraznější a barevnější podle inscenace. Měla by být přítomna hudba a tanec jako další doplňující výrazové prostředky, ale to samozřejmě oceňují i diváci dospělí.³⁸

Příklady inscenací hraných ve „Velkých divadlech pro malé diváky“ v letech 1939 - 1960³⁹

Divadlo Míly Mellanové (Pražské divadlo pro mládež)

- M. Cervantes: Don Quijote (1939)
- M. Mellanová: Žvanivý slimák (1943)
- Šestakov: Všudybyl Pam (1939)
- Andersen – Švarc: Sněhová královna (1946)

Divadlo mladých pionýrů

- V. Vaňátko: Malý partyzán (1945)
- V. Vaňátko: Jednou ranou 300 zabil (1947)
- V. Vaňátko: Jak květinčky přezimovaly (1946)

Divadlo Jiřího Wolkra

- Ch. Dickens: Oliver Twist (1959)
- V. Korostylev: Čáry máry fuk! (1958)
- V. Korostylev – Lvovskij: Vítek – čertův kvítek (1958)
- M. Twain: Dobrodružství Toma Sawyera (1958)
- V. Tomšovský: Kocour v botách (1960)

Divadlo Julia Fučíka

- W. Shakespeare: Sen noci svatojánské (1952)
- S. Maršák: Dům kočky Modroočky (1951)
- M. Disman: Tři medvíďata (1958)
- J.K.Tyl: Strakonický dudák (1959)

³⁸ *Velké divadlo pro malé diváky: sborník k 25. výročí práce československého divadla pro děti a mládež.* Praha: Divadelní ústav, 1961. S. 107 - 109

³⁹ Tamtéž – obrazová příloha S. 4 - 56

Divadlo Petra Bezruče

Voskovec – Werich: Robin Zbojník (1947)

J. Otčenášek – Romeo, Julie a tma (1959)

Nová scéna Bratislava

E. F. Burian: Císařovy nové šaty (1960)

S. Michalkov: Tři pomeranče (1960)

Twain – Michalkov: Princ a žebrák (1957)

Z tohoto výčtu divadelních představení je patrné, že se již inscenovaly hrdinné příběhy s hlubším poselstvím jako Don Quijote nebo představení s těžkým osudem dětí jako například Oliver Twist. Hrála se však také pohádková představení zahraničních, ale i domácích autorů, např. Sněhová královna, Dům kočky Modroočky, Kocour v botách. Nechyběly ani klasické kusy od Williama Shakespeara Sen noci svatojánské a Josefa Kajetána Tyla Strakonický dudák. V divadle Petra Bezruče je překvapivá inscenace Romeo, Julie a tma, jelikož knižní předloha je tragická novela a její děj se odehrává v době okupace Československa. Karel Dittler, který popisuje situaci v divadle Petra Bezruče, kde se Otčenáškův příběh odehrává, udává, že tato hra měla velký úspěch, jelikož etická témata na společnost a mladého diváka velmi zapůsobila.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část této práce se zabývá hledáním způsobů a prostředků, které mají pozitivní vliv na vztah dětí k divadelnímu umění a podporují u dětí zájem o divadlo. Mezi tyto prostředky patří zajisté konkrétní úmyslně vytvořené situace ve školním prostředí. Dále pak možnosti, které nám přinášejí divadla blízka místu budovy školy. Vhodný výběr inscenací libovolného žánru a využívání nabídek samotných divadel přispívá k motivaci dobrovolnému a nadšenému chození do divadel.

Cílem praktické části je prostřednictvím akčního výzkumu tyto prostředky navrhnout a popsat z pohledu učitele na prvním stupni ZŠ, vyzkoušet a zreflektovat jejich účinnost, zda měly alespoň v jediném případě vliv na zvýšení zájmu dítěte mladšího školního věku o divadlo. Pro splnění cíle bylo pracováno s dětmi ve školním prostředí, vyjížděno do okolních divadel za kvalitními inscenacemi a akcemi. Také byl zprostředkován rozhovor s autorem projektu DJKT, bývalým sólistou baletu, baletním mistrem a zároveň dlouhodobým pedagogem Martinem Šintákem a s muzikálovým hercem, členem muzikálového souboru DJKT a pedagogem Lukášem Ondrušem.

Za tímto účelem proběhl strukturovaný rozhovor s dětmi 2. ročníku ZŠ Švihov, který zjišťoval jejich současný vztah k divadlu a zájem o něj. Po studiu literatury byly sestaveny výše zmíněné prostředky, které by měly zájem dětí zvýšit a prohloubit. Učitel vymýšlí do hodin aktivity, které zaujmou žáky, připravuje a motivuje je před návštěvou divadelního představení, aktivizuje žáky i po návštěvě divadelního představení, nosí do hodin rekvizity a kostýmy z profesionálních divadel, orientuje se v inscenacích a akcích, které nabízí divadla z okolí ZŠ Švihov a vybírá kvalitní představení.

PLÁN AKČNÍHO VÝZKUMU

Plán akčního výzkumu se skládá z těchto částí:

- Rozhovor s dětmi 2. ročníku
- Aktivity, které lze realizovat ve školním prostředí
  - Plná hra
  - Vlastní zkušenost se zkoušením kostýmů
  - Práce před a po divadelním představení

- Představení realizovaná školou ve školním prostředí
- Práce s dětmi mimo školu (výjezdy za divadlem)
- Zhodnocení výzkumu

REALIZACE PLÁNU

Realizace plánu proběhla ve školním roce 2021/2022 s žáky, kteří momentálně chodí do druhé třídy, kde jsem třídní učitelkou. V této třídě je celkový počet žáků 17, z nichž je 11 chlapců a 6 dívek. Jsou mezi nimi sociální, věkové i povahové rozdíly.

3.1 ÚVODNÍ ROZHOVOR

Úvodní rozhovor proběhl, vzhledem k věku dětí, na koberci v kroužku. Učitelka měla připravené polostrukturované otázky a rozhovor nahrávala. Otázky byly postaveny tak, aby se z nich dal identifikovat vztah dětí k divadlu před vyzkoušením zvolených prostředků. **„Už jsi někdy navštívil/a divadlo? S kým nejčastěji chodíš do divadla? Pamatuješ si, jak se jmenovalo nějaké představení? Mluvil se v něm, zpívalo, tancovalo? Šla/šel bys rád do divadla? Co tě napadne jako první, když se řekne divadlo?“**

Připraveno bylo několik otázek, ale následovaly další, které vyplynuly ze situace a vyšla z toho diskuze. Bylo zjištěno, že některé děti navštěvují divadlo s rodiči, ale bohužel jich byla menšina. Většina dětí jezdí na výjezdy do divadel jen se školou nebo navštěvují divadelní představení, která organizuje školní družina v budově školy. Jeden chlapec divadlo vyloženě nemá rád, pravděpodobně je to způsobené rodinným prostředím, jelikož rodiče mu doma říkají, „že divadlo stojí moc peněz a je nudné.“ Nejčastěji tedy děti chodí do divadla se svými spolužáky, což bychom mohli využít i na zlepšení sociálních vztahů ve třídě. Bylo také zjištěno, že názvy divadelních představení si děti moc nepamatují, spíše si vzpomínají na to, co se v něm odehrávalo, zda se jim líbilo a bavilo je nebo se nudily. Převládají činoherní pohádky. Na baletu, opeře ani muzikálu žádné z dětí nebylo. Jak již bylo zmíněno, některé děti chodí do divadla rády a je to pro ně komplexní zážitek počínaje oblékáním do formálního oblečení, cestou do divadla, představením, návratem a vyprávěním zážitků doma rodičům. Pro někoho je bohužel divadelní představení nuda a utrpení. Zjištěno tedy bylo, že velký vliv má na vztahu dětí k divadlu rodina, výběr

vhodných inscenací a motivace učitele/rodiče. Vztah rodiny k umění se dá vypořádat jak na chování dítěte, tak na připravenosti oblečení či na tom, jak je dítě upraveno.

3.2 AKTIVITY REALIZOVANÉ VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ

Vlastní zkušenost s hraním divadla a kostýmy zapůjčenými v profesionálním divadle

DRAMATICKÁ VÝCHOVA

Pomoc při zlepšování vztahu může mít i obor dramatická výchova, který je součástí rámcového vzdělávacího programu a který řadíme do oboru estetických výchov. Dramatická výchova má velkou spojitost s dramaterapií. Pomáhá žákům řešit konflikty a zlepšovat sociální vztahy ve třídě a v kolektivu. Žáci zlepšují a rozvíjí své předpoklady pro dramatickou tvorbu.⁴⁰

Často využíváme prvky dramatické výchovy v hodinách. Žáky cvičení baví, rádi se přeměňují do rolí a získávají nové zkušenosti a nový pohled na různé situace.

PLNÁ HRA

Metoda plné hry (lidově řečeno hraní krátkých scének) je pro tuto třídu velmi oblíbená činnost. Tyto scénky se objevovaly nejprve bez spojitosti s divadlem, např. při prvouce se ztvárňovaly situace přestupků, dopravních nehod, atd. Po zjištění, že to děti opravdu velmi baví a dokonce si o přestávkách samy vymýšlejí scénky, ke kterým někdy používají i své hračky a hrají je pro své spolužáky, jsme se této činnosti věnovali více. Některé scénky byly učitelem organizované, některé byly pouze na žácích. Na koberci byla vytvořena scéna, ve třídě muselo být ticho stejně jako v divadle a po realizaci scénky proběhl samozřejmě potlesk. Snažili jsme se tedy napodobit divadelní prostředí. Hraní scének je velmi důležitá činnost nejen pro zvyšování zájmu o divadlo, ale také pro zlepšování společenských vztahů ve třídě. Tím, že děti vstoupí do role, mohou si vyzkoušet

---

⁴⁰ Odborný článek: Dramatická výchova v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. *Metodický portál / Odborné články* [online]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/325/DRAMATICKA-VYCHOVA-V-RAMCOVEM-VZDELAVACIM-PROGRAMU-PRO-ZAKLADNI-VZDELAVANI.html>

situace, které se již staly, nebo které by se stát neměly a díky tomu přehodnotit své jednání. Tato zkušenost se využívá při dramaterapii a při správném použití zlepšuje socializaci.⁴¹

I toto přispívá k osvojení chování v divadle. Žáci vědí, že po představení se umělec, v jejich případě spolužák, ocení potleskem. Sami si vyzkouší, že příprava scénky je náročná a pokud jsou spolužáci hluční, není to příjemné.

ZKOUŠENÍ KOSTÝMŮ

Velmi oblíbenou činností bylo také zkoušení kostýmů. V tematickém plánu hudební výchovy druhého ročníku je seznámení žáků s baletem. Vzhledem k možnosti přinést do školy skutečnou baletní sukni a baletní špičky, které byly zapůjčené z DJKT, se nám podařilo téma balet dovést k hlubšímu zážitku. Kromě ukázek z baletů na interaktivní tabuli, si dívky mohly obléct skutečnou baletní sukni a společně jsme si vyzkoušeli základní baletní pozice rukou a nohou. Pro zajímavost bylo řečeno i něco málo z baletního názvosloví, což bylo pro děti zajímavé a někdy i trochu vtipné.

Výsledek byl tedy ten, že děti byly opravdu nadšené a velmi je aktivita nadchla. Vliv na to měl jistě i fakt, že sukne byla zapůjčena ze skutečného divadla. Když jsme si další hodinu o baletu znovu povídali, bylo zajímavé, kolik si toho děti pamatovaly.

Obrázek 1 Zkouška kostýmů - zdroj: vlastní

Obrázek 2 Zkouška kostýmů - zdroj: vlastní

⁴¹ (PDF) Úvod do studia dramaterapie, teatroterapie, zážitkové pedagogiky a dramiky. *ResearchGate* | *Find and share research* [online]. Copyright © P [cit. 01.03.2022]. Dostupné

z: <https://www.researchgate.net/publication/293620296> Úvod do studia dramaterapie teatroterapie zážitkové pedagogiky a dramiky

PRÁCE PŘED A PO DIVADELNÍM PŘEDSTAVENÍ

Práce s dětmi před odjezdem na představení i po jeho návratu je velmi důležitá k prohlubování vztahu k divadelnímu umění. Bohužel jsou tyto činnosti, podle zjišťování v ostatních třídách, obvykle opomíjeny. Velmi častá aktivita je malování obrázků po představení, kde učitel zjišťuje, co děti zaujalo. Zkusme tedy vymyslet další aktivity, které bychom mohli s dětmi před odjezdem nebo po návratu z představení dělat. Například ve třídě zařazujeme před výjezdy a po nich opět hraní etud s tou výjimkou, že mají jasnou spojitost se skutečným představením. Často si ve třídě hrajeme vybrané scény po již proběhlých nebo odehraných představeních, kde si zkoušíme vžít se do role herce a procvičujeme paměť. Je velmi zajímavé, že po zavedení této aktivity si děti mnohem podrobněji zhlédnuté scény z divadla pamatují a již samy říkají, co by si chtěly zahrát. Většinou jsou to klíčové scény, které je zaujaly a nechaly v nich hlubší zážitek nebo je dokonce nějakým způsobem ovlivnily. Scénky se ale dají hrát i před představením, kdy podle názvu představení děti nejprve debatují, o čem by mohl příběh být a poté si zkouší vymyslet různé situace, které bychom mohli později v divadle vidět. Taková práce děti moc baví a je vidět, že se poté na představení mnohem více těší. Jsou také zvědaví, zda se do děje alespoň trochu trefily, nebo bude úplně jiný a plný překvapení.

PŘEDSTAVENÍ REALIZOVANÉ ŠKOLOU VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ

ZŠ a MŠ Švihov v roce mého výzkumu hledání způsobů a prostředků pro zvyšování zájmu o divadlo navštívilo divadlo Řimbaba, které zde účinkuje pravidelně. Toto pohádkové divadlo mají děti velmi rády. Velmi se jim líbí téma zpracovaných pohádek, jako je např. Ledová královna, Čertovská pohádka, Vodnická pohádka, Nekonečný příběh.⁴² Představení, se kterým ve švihovské škole účinkovali, mělo název Ledové království. Vtahují děti přímo do příběhu, ale nevsazují je do jiných rolí. Děti zůstávají dětmi. Pomáhají plněním úkolů, které jim zadává skřítek, porazit Ledovou královnu. Tančí, vyrábí rampouchy a dělají další zajímavé aktivity. Musím uznat, že profesionalita divadla je opravdu na vysoké úrovni a to i vzhledem k tomu, že účinkují pouze tři herci. Často probíhají převleky a děti se opravdu baví. Plněním úkolů se stávají důležitou součástí představení, a proto je pro ně zážitek o to hlubší.

⁴² Pohádkové divadlo Řimbaba. *Pohádkové divadlo Řimbaba* [online]. Copyright © 2012 Všechna práva vyhrazena. [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: <https://pohadrimbaba.webnode.cz/>

Další divadlo, které školu navštívilo, je Divadlo z Bedny. Zástupce, který se se ve škole objevil, byl pan Pohoda. První projekt se jmenoval Pohádkové písničky a neměl toho s divadlem moc společného. Bylo to zpívání a poslouchání pohádkových písniček. Děti musely v textu často hledat odpovědi na otázky a zpívaly. Bylo to přínosné, třída, ve které učím je velmi hudební, a proto je projekt Pohádkové písničky velmi zaujal a užili si ho. Podruhé jsem měla možnost shlédnout představení Ježibaba. Zde se děti mohly zapojit přímo v podobě hereckých rolí. Pan Pohoda však velmi neprofesionálně obsazoval děti do rolí podle jejich fyzických propozic.

3.3 DIVADLA DOSTUPNÁ PRO ZŠ ŠVIHOV

V okolí ZŠ Švihov se vyskytují především dvě velká města, která disponují divadelními scénami. Tato města jsou Klatovy, vzdálené od Švihova po pozemní komunikaci asi 11 km a Plzeň, která je na opačnou stranu ve vzdálenosti přibližně 34 km.

Budu se zabývat Stálou divadelní scénou Klatovy, Divadlem Josefa Kajetána Tyla v Plzni a Divadlem Alfa. Výběr repertoáru je, jak bylo zmíněno v teoretické části, zásadní pro budoucí vztah člověka k divadlu. Pedagog by tedy měl mít rozhled v inscenacích, které okolní divadla nabízejí a vybírat vhodná představení, na která děti vezme. Vybírá samozřejmě podle věku dětí, ale také například podle děje nebo divadelního souboru. Předpokládá se, že profesionální divadla budou mít svá představení pečlivě zrežirována a připravena a většinou tedy spoléháme na kvalitu, která jde ruku v ruce s profesionalitou. Mohou ale existovat i poloprofesionální či amatérské soubory, jejichž repertoár a realizace představení je také velmi kvalitní a u dětí zanechává pozitivní zkušenosti.

3.3.1 STÁLÁ DIVADELNÍ SCÉNA KLATOVY

Divadlo v Klatovech bylo poprvé otevřeno 18. září 1920, v letech 1968 – 1970 prošlo velkou rekonstrukcí. Stálá divadelní scéna Klatovy pak byla založena roku 1963, a to jako nástupnická společnost Západočeského zájezdového divadla Klatovy. Momentálně je divadlo bez stálého souboru tzv. stagionové divadlo a působí v něm ochotnický spolek Za oponou.⁴³

⁴³ HOSTAŠ, Karel a ZUNA, Bohumil. *K historii divadla v Klatovech*. Klatovy: Závod tiskařský a nakladatelský, 1921. 32 s. dostupné [online](#).

Divadlo v dnešní době přináší divákům především z Plzeňského kraje rozmanitou škálu divadelních žánrů a představení. Mimo hostující soubory, které přivázejí své inscenace, zde probíhají i koncerty vážné a populární hudby, pohádková představení pro rodiče s dětmi a velmi často zde interpretuje své projekty Základní umělecká škola Josefa Kličky Klatovy. Divadlo také organizuje zájezdy pro školy na divadelní představení i koncerty pro všechny školy a školky v okolí Klatov. Divadlo má kapacitu 398 míst včetně míst na balkoně a přístavků, Divadelní klub má pak míst 48.⁴⁴

Podle brožury, kterou Stálá divadelní scéna vydala pro sezónu 2021/2022, nabízela pro mateřské školy a I. stupeň ZŠ tato představení:

- říjen 2021 - Velká pošťácká pohádka Karla Čapka – Liduščino divadlo
- listopad 2021 - Honza a Hejhulák – Divadlo Pohádka
- prosinec 2021 - Svátky, tradice a zvyky - Pavel Novák
- leden 2022 - Vodnická pohádka – Divadýlko Mrak
- únor 2022 - Loutková revue – Veselá pout' – Loudadlo
- březen 2022 - Začarovaný les – Docela velké divadlo
- duben 2022 - Rákosníček a jeho rybník – Divadlo scéna

Velká pošťácká pohádka

Základní škola ve Švihově a třída II.B, kde jsem třídní učitelkou se zúčastnila na začátku školního roku, v říjnu 2021 Velké pošťácké pohádky. Ještě, než jsme se do divadla vypravili, jsme si ve třídě povídali, jaké oblečení je vhodné mít na sobě v divadle a jak bychom se měli chovat. V den divadelního představení jsme si zkoušeli vymýšlet, o čem asi podle názvu pohádka bude, jak by mohla vypadat scéna a také jsme si povídali o tom, jak to v divadle vypadá a kdo do divadla chodí i s rodiči.

Vzhledem k Pošťácké pohádce jsme si povídali o tom, zda děti vědí, kdo jsou pošťáci a pošťáčky, jaká je náplň jejich práce a jestli někoho takového znají. Přemýšleli jsme, zda je tato práce náročná, co obnáší a jak to asi na poště chodí. Při procházce po Švihově jsme se kolem pošty prošli a dokonce nahlédli dovnitř, protože ne všichni na poště někdy byli.

⁴⁴ [online]. Dostupné z: <https://www.divadlo.klatovynet.cz/sds/divadlo.asp>

Klatovské divadlo již děti dobře znaly a nebyly v něm poprvé. Pohádka byla velmi dobře zrežirovaná, měla rychlý spád a na scéně se stále něco dělo. Děti často reagovaly smíchem a také odpovídaly pošťákovi Kolbabovi na různé dotazy. Bylo hezké pozorovat práci herce s dětským publikem, kterou se dle mého názoru snažil upoutat dětskou pozornost a zvědavost. Zaujalo mě také to, že když se nějaké situaci začalo smát jen několik málo dětí, brzy se přidaly i ostatní a smálo se celé divadlo. Celá scéna byla velmi jednoduchá s rychlými přestavbami a například skřítki měli vtipné kostýmy. Představení nemělo přestávku a trvalo něco okolo hodiny. Děti neměly problém představení vydržet, nevyrušovaly a zaujatě sledovaly, co se na jevišti děje.

Po příjezdu do školy jsme se ještě znovu o pohádce s dětmi bavili. Zajímalo mě, co děti zaujalo, jestli pohádka splnila jejich očekávání, zda bylo něco, co se jim nelíbilo a co by udělaly jinak. Kdo chtěl, mohl nakreslit obrázek s tématikou Pošťácké pohádky.

Podle reakcí jsem zjistila, že děti hodnotí představení i podle sedaček a podle toho, zda je v divadle otevřeno občerstvení. Kladně hodnotily především vtipné scény a měly radost, že pošťák doučil dopis Mařence a všechno dobře dopadlo. Reagovaly také na to, že až budou psát dopis, nesmí zapomenout na správnou adresu. V Pošťácké pohádce nenajdeme zápornou postavu, proto je nejvíce zaujal samozřejmě pošťák Kolbaba, ale také neposední skřítki. Kromě jednoho žáka, kterému se nic na pohádce nelíbilo, ale nedokázal mi konkrétně říct proč, se všem pohádka líbila. Po zhlédnutí obrázků mě překvapilo, jak se některé děti scénu zapamatovaly i s konkrétními detaily, na které bych si již sama nevpomněla.

Obrázek 3 Pošťácká pohádka - zdroj: Liduščino divadlo

Muzikály ZUŠ Josefa Klíčky Klatovy

Základní umělecká škola Klatovy vznikla v roce 1940 a zpočátku nabízela pouze hudební obor, v dnešní době nabízí kromě hudebního oboru ještě obor hudebně-dramatický, taneční a výtvarný.⁴⁵ Všechny tyto obory se každoročně podílejí na tvorbě muzikálů, které jsou později hrány i pro školy. Muzikály jsou hrány ve Stálé divadelní scéně Klatovy a jednou se hrálo i na švihovském hradě. Tyto projekty skvěle propojují všechny studované obory a vytváří jeden celek. V prostředí uměleckých škol je takový projekt ojedinělá věc. Pro žáky ZUŠ Klatovy, která má mimochodem i pobočku v ZŠ Švihov, je to skvělá příležitost vyzkoušet si opravdové divadlo na vlastní kůži. Pro dětské publikum je také velmi zajímavé sledovat své spolužáky nebo vrstevníky jak tančí, hrají na hudební nástroje v orchestřišti, zpívají ve sboru nebo hrají hlavní role na jevišti. Výtvarný obor pak pomáhá vytvářet scénu s kulisami.

První myšlenka a realizace proběhla v roce 2010. Vše začalo muzikálem *Mamma Mia*. Za zakladatele této tradice můžeme považovat Markétu Lukášovou a Jaroslava Pletichu, v současnosti ředitele ZUŠ Klatovy. V roce 2010 tedy přišel nápad zrealizovat muzikál *Mamma Mia*, který byl velmi úspěšný při svém filmovém zpracování. Účastnilo se ho spousta výborných hudebníků, scéna byla velmi jednoduchá, jediné kulisy na scéně byly pařez, schody a barevné závěsy. Za kapelou byl schovaný pěvecký sbor *Fialky*, který čítal přibližně dvacet děvčat. O rok později, v roce 2011, vznikl muzikál *Pomáda*. Na tento muzikál probíhal i konkurz, kde museli zájemci projevit svůj taneční a pěvecký talent. Tyto dosavadní muzikály se hrály v Kulturním domě v Klatovech. Pro muzikál *At' žijí duchové*, který následoval, však byla zvolena Stálá divadelní scéna v Klatovech. Změna přispěla k lepšímu především velikostí jeviště, více možnostmi práce s kulisami a vzhledem ke zvětšujícímu se počtu účastníků bylo zapotřebí větší zázemí pro účinkující. Zde již byly kulisy pestřejší a vytvářel je především výtvarný obor ZUŠ. Karlem Bečvářem, výborným hudebníkem a pedagogem, bylo vytvořeno hudební aranžmá a vývoj muzikálů v Klatovech postupoval stále k lepšímu. Muzikál *At' žijí rytíři* byl nabízen i školám v okrese a školy se postupně naučily tyto projekty navštěvovat. Čtvrtým muzikálem byl *Hříšný tanec*. Vzhledem k vzrůstajícím nárokům na rekvizity, kulisy i výkony bylo zapotřebí stále větší množství lidí. Následoval dětský muzikál *Matilda*. Zde se podle Jaroslava Pletichy jednalo o přelomový okamžik, jelikož zvolené téma bylo pro

---

⁴⁵ Domovská stránka. *Domovská stránka* [online]. Copyright © 2021 [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: <https://www.zusklatovy.cz/>

publikum neznámé. Matildu bylo třeba i otextovat do českého jazyka, jelikož neexistoval český překlad. Účinkovali v něm převážně dětské tanečníky a herci. Na Matildě původně pracoval literárně-dramatický obor a poté bylo rozhodnuto o jeho muzikálovém zpracování. Následoval muzikál, který vyměnil Stálou divadelní scénu v Klatovech za prostředí vodního hradu Švihov. Muzikál Noc na Karlštejně byl specifický právě místem jeho uvedení. Kromě vlastních kulis bylo využito i skutečné prostředí hradu - hradní nádvoří. Další muzikál byl opět věnován především dětem, pracoval na něm hlavně literárně-dramatický soubor a jmenoval se Annie. Zde bylo využito orchestřiště v divadle a diváci mohli orchestr během představení vidět. Orchestr byl složen téměř výhradně ze žáků ZUŠ. Vzniklo tedy skvělé propojení hudebního, literárně-dramatického a tanečního oboru. Osmý muzikál Mrazík byl uveden v roce 2020.⁴⁶

Muzikály ZUŠ Klatovy

Mamma Mia! (2010)

Pomáda (2011)

Ať žijí duchové (2012)

Hříšný tanec (2013)

Matilda (2016)

Noc na Karlštejně (2017)

Annie (2019)

Mrazík (2020)

Vánoční koleda (2022)

---

⁴⁶ 10 let muzikálů v Klatovech - YouTube. *YouTube* [online]. Copyright © 2022 Google LLC [cit. 26.02.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=um2dOuS17LI>

Obrázek 4 Účinkující muzikál Annie - zdroj: ZUŠ Klatovy

Obrázek 5 Orchestřiště muzikál Annie - zdroj: ZUŠ Klatovy

Obrázek 6 Nejmladší účinkující v muzikálu Mrazík - zdroj: ZUŠ Klatovy

V roce 2021 měl být představen muzikál Rebelové, který se ale bohužel kvůli pandemii neuskutečnil, ale na přelomu roku byl kolem Vánoce představen muzikál Vánoční koleda. Na tento muzikál jsme se vypravili s dětmi i my. Základní škola ve Švihově samozřejmě navštěvuje všechny muzikály, které klatovská ZUŠ pořádá. Pro děti je to vždy velká zkušenost a odnáší si spoustu zážitků. Nejen proto, že jsou všechna představení zpracována velmi kvalitně, ale také proto, že vidí své spolužáky v rolích na jevišti, jako taneční company nebo hrát v orchestřišti. Tímto je to pro ně jiný zážitek než sledování profesionálního divadla na velkých scénách.

3.3.2 DIVADLO JOSEFA KAJETÁNA TYLA V PLZNI

První zmínky o divadle jsou z roku 1582. Koncem 18. století se již v Plzni souvisle hrálo, avšak zde vystupovaly pouze německé divadelní společnosti. V roce 1832 byla vybudována nová divadelní budova pro stálá divadelní představení. Bylo to druhé město po Praze, které tuto přednost mělo. Ve druhé polovině 19. století sídlily v divadle již tři soubory a to operní, činoherní a operetní. Svůj název Divadlo Josefa Kajetána Tyla získalo divadlo v roce 1955.⁴⁷ Momentálně DJKT disponuje čtyřmi soubory a to činoherním, operním, baletním a muzikálovým – operetním a třemi scénami – scéna Velkého divadla, Nová scéna a Malá scéna.⁴⁸

Repertoár divadelních představení pro dětské publikum podle souborů a roku premiéry.

Muzikál:⁴⁹

Zahrada divů (2017)

Co takhle svatba, princi? (2018)

Josef a jeho úžasný pestrobarevný plášť (2018)

Plzeňské pověsti (2019)

Muzikantská pohádka (2020)

O Jeníčkovi a Mařence aneb jak to dobře dopadlo (Obnovená premiéra 2022)

⁴⁷ VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT.: 1965-2015 : Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015]. ISBN 978-80-260-8647-5.

⁴⁸ DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. Copyright © [cit. 15.02.2022]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/>

⁴⁹ Muzikál - aktuality | DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. Copyright © [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/muzikal-aktuality>

O tom, jaké je hrát a režirovat pro dětské publikum jsem si povídala s Lukášem Ondrušem. Lukáš je stálým členem muzikálového souboru a vyučuje v Muzikálovém studiu DJKT, které je realizováno divadlem a jehož žáci se často podílí a hrají v divadelních představeních. Pedagogické činnosti se věnuje také na plzeňské konzervatoři, kde vyučuje herectví.

Na muzikálové pohádce Co takhle svatba, princí? jste pracoval v roli režiséra. V čem si myslíte, že je práce na představení pro děti jiná než pro dospělé?

Obecně platí, že u dětského diváka bývá náročnější udržet si jeho pozornost. Proto je velmi důležité mít nápaditou výpravu, režii i samotné herce.

Jaké byly reakce dětí? Překvapilo Vás něco?

Reakce byly, naštěstí, kladné. U pohádky, která není notoricky známá, jako tomu bývá u jiných pohádek (Popelka, Kocour v botách, aj.), si to dovoluji považovat za úspěch.

Inscenace Co takhle svatba, princí? byla původně filmová pohádka. Bylo třeba původní dílo nějak upravit?

Po domluvě s autorem, panem Jiřím Chalupou, jsme pohádku zkrátili a mírně upravili libreto - z důvodu realizace na divadle. Ve filmu samozřejmě funguje střih, který je třeba v divadle náležitě zastoupit.

Jaké prvky by podle Vás neměly v představení pro děti chybět?

Dle mého názoru záleží na stáří dětí. U mladších dětí považuji za efektivní použít v představení písničky či lehké popěvky, zasazené do děje. Obecně však platí, že základ tvoří výprava (scéna, kulisy, rekvizity, kostýmy, líčení). Ačkoliv mnoho divadel využívá výpravu, která dává prostor fantazii dětských diváků, je potřeba, aby vždy byla odvedena kvalitně a důmyslně. To samé platí u kostýmů.

Vzpomenete si, v jakých představeních určených dětem v DJKT jste hráli?

V DJKT působím od roku 2015 a od té doby jsem působil v šesti inscenacích, určených pro dětské diváky. Jmenovitě to byly představení Kočky, O Jeníčkovi a Mařence, Zahrada divů, Josef a jeho úžasný pestrobarevný plášť, Plzeňský pověsti a již zmiňované představení Co takhle svatba, princí?

Jak vnímáte hraní pro dětské publikum z pozice herce? V čem je jiné?

Jak jsem zmínil v první odpovědi, reakce dětského publika bývají mnohem autentičtější. Nic vám nedají zadarmo. Často bývá v inscenacích určených pro děti využívána interakce s publikem. U toho je mnohdy rizikové, takovou situaci "ukočírovat", aby mohl děj plynule pokračovat dále.

Myslíte si, že výběr kvalitních inscenací a profesionalita souboru může ovlivnit vztah dětí k divadlu?

Rozhodně ano, moderní divák očekává pestrobarevnou "show", na které je zvyklý z televize, sociálních sítí atp. Ovšem je třeba mít toto "pozlátko" pevně podepřené třemi pilíři - kvalitním námětem, kvalitní režii a kvalitními herci.

Je nějaká aktivita/projekt, kterou se muzikálový soubor snaží u nejmladších dětí zvýšit zájem o divadlo a vychovávat si tak budoucí diváky?

Pokud se nepletu, máme v divadle dětské předplatné, přičemž každý soubor připraví v sezóně jednu premiéru, určenou právě dětem. Jedná se tedy o možnost zhlédnutí 4 představení různých žánrů (opera, balet, činohra, muzikál) za zvýhodněnou cenu.

Obrázek 7 Co takhle svatba, princí? - zdroj: DJKT

Opera:⁵⁰

Žvanilý slimejš (2016)

Papageno v kouzelném lese (2016)

O Rusalce (2017)

Prodáváme nevěstu (2018)

Broučci (2019)

Obrázek 8 O Rusalce - zdroj: DJKT

Činohra:⁵¹

Chrtí packa zasahuje (2015)

Bob a Bobek (2016)

Tobiáš Lolness (2017)

Povídání o pejskovi a kočičce (2019)

Obrázek 9 Bob a Bobek – zdroj DJKT

⁵⁰ Opera - aktuality | DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. Copyright © [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/opera-aktuality>

⁵¹ Činohra - aktuality | DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. Copyright © [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/cinohra-aktuality>

Balet:⁵²

Malá mořská víla (2017)

Kytice (2019)

Sněhurka (2020)

Princezna se zlatou hvězdou na čele (2021)

Obrázek 10 Princezna se zlatou hvězdou na čele – zdroj: DJKT

Podle množství dětských inscenací je patrné, že DJKT má o dětského diváka zájem a snaží se ho přilákat. Všechny čtyři stálé soubory, které divadlo má, mají svůj dětský repertoár a zároveň si kromě diváků vychovávají i své nástupce. Muzikálový soubor otevřel Muzikálové studio, jehož účastníci se často objevují i v dětských rolích. Baletní soubor disponuje baletní školičkou. Činohra otevřela Divadelně dramatickou dílnu a opera dětský sbor DJKT. Co se týká výše zmíněných inscenací pro dětské diváky, v některých případech jsou to inscenace pro opravdu ty nejmenší. Dětskému divákovi jsou přizpůsobena například tato představení: Malá mořská víla, Bob a Bobek, Papageno v kouzelném lese nebo Co takhle svatba. Mají barvitě a zajímavé kulisy, dětskému oku a zaujetí přizpůsobeny i herecké kostýmy a celou scénou. Děj je co nejvíce zjednodušen a není zde ani přestávka. Představení trvá přibližně hodinu. Pro starší dětské publikum jsou také připraveny inscenace, které mají už větší zápletky a jsou dlouhá jako klasická představení. Jedná se zde například o Lloyd Weberovu inscenaci Josef a jeho úžasný pestrobarevný plášť a další.

⁵² Balet - aktuality | DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. Copyright © [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/balet-aktuality>

DJKT A MALÍ DIVÁCI

Divadlo DJKT přišlo s nápadem, aby každý soubor v divadle měl projekt určený pro děti předškolního a mladšího školního věku. Do dnešní doby se však zrealizovaly projekty pouze dva, a to pilotní projekt operního souboru s názvem Kouzelná flétnička a baletního souboru s názvem Tančíme s malou mořskou vílou. Další projekty se pak i z důvodu pandemie neuskutečnily.

TANČÍME S MALOU MOŘSKOU VÍLOU

O projektu Tančíme s Malou mořskou vílou jsem si povídala přímo s jeho autorem Martinem Šintákem. Martin Šinták je bývalý sólista a baletní mistr DJKT, který má bohaté pedagogické zkušenosti a to jak z baletní školy, tak z plzeňské konzervatoře. Věnuje se také vlastním projektům.

Jak vlastně vznikl nápad projekt Tančíme s Malou mořskou vílou vytvořit?

V divadle se rozhodli, že vytvoří projekt pro nejmladší publikum (předškolní a 1. -2. třída ZŠ). Tento nápad přinesl interaktivní vzdělávací program pro děti, kde každý soubor zrealizuje v daném období svůj projekt. Pilotní projekt měla opera a následovali jsme my. (baletní soubor – pozn. autora).

Jak takový projekt probíhal a z jakých částí se skládal?

Na počátku bylo vždy konkrétní představení, ke kterému se následně celý projekt vytvořil a na které děti v poslední fázi skutečně šly. Důležité je také dodat, že celým programem jsme provázeli my, umělci, v kostýmech rolí, ve kterých vystupujeme právě v Malé mořské víle.

Já jsem tedy dostal za úkol vytvořit podobný projekt jako operní soubor, ale samozřejmě s baletním tématem.

Tento projekt se skládal ze tří částí.

První fáze byla taková, že děti přišly přímo do divadla, kde na ně již čekali baletní umělci v kostýmech a provázeli jsme je divadlem. Ještě než se ale děti do divadla vypravily, musely se naučit ve škole/školce básničku, díky které pomohou Malou mořskou vílu najít.

Básnička zněla takto:

Bublinky se vodou koulí,
na vzduchu se k sobě schoulí.
Ze tmy z hlubin vzhůru stoupá,
dívka krásná, slovem skoupá.
Vlasy dlouhé mořem plují,
rybky malé roztancují.
Sluníčko je blíž a blíž,
opustila svoji skrýš.
Kdepak je ta víla hezká?
Je blondýnka nebo zrzka?
Či brunetka, černovláska,
hlavní je však čistá láska.

Na začátku, děti a paní učitelku, přivítal vládce mořské říše, já, a jeho čtyři dcery. Přivítal jsem je ve foyer a řekl jsem jim, že společně budeme Malou mořskou vílu hledat. Za odměnu se děti dostanou do míst divadla, kam se jiný divák běžně nedostane. Na každé zastávce se děti o divadle něco dozvěděly. Ve foyer se děti dozvěděly, co je to foyer, co je libreto, co se s Malou mořskou vílou stalo a pomocí básničky se pokusily vílu přivolat, neúspěšně. Pokračovali jsme tedy do dalších částí divadla. Následovalo hlediště Nové scény, kde jsme si vysvětlili co je hlediště, jeviště, portál, orchestríště. Opět jsme řekli básničku, víla se neobjevila, a tak jsme pokračovali. Šli jsme kolem šaten, potkávali „štendry“ s kostýmy, až jsme došli do maskérny. Tohle byla jedna z nejhezčích částí, protože maskérky a vlásenkářky děti líčily, česaly, ukazovaly jim, co jsou to paruky, zaplétaly jim vlasy. Poslední zastávka byla na baletním sále, kde jsme dětem říkali a ukazovali, co baletní rutina obnáší. Např. baletní ukázky, baletní trénink, příprava před představením. Ukazovali jsme se dětem kostýmy, co je balerína, sukně, špičky a povídali jsme si, kdo kostýmy šije. Kostýmy si děti mohly vyzkoušet. I tam jsme řekli básničku, ale Malá mořská víla opět nikde. Další důležitou částí byla svačina, protože návštěva divadla trvala téměř dvě hodiny. Po svačině jsme se s dětmi pomalu přesunuli k Malé scéně, kde se skutečně balet Malá mořská víla odehrává. Protože děti byly do děje opravdu vtaženy, tak

během svačiny nastala jedna zajímavá situace. Jedno dítě se mě přišlo zeptat, jestli mám, jako vládce říše, opravdu takové bílé vlasy. Protože jsme je nechtěli utvrzovat v tom, že jsme pohádkové bytosti, ale skuteční umělci, o kterých jsme jim povídali na baletním sále, tak si po představení kostýmy sundáme. Je to proto, abychom jim nevytvářeli falešné iluze o divadle. Pohádka se na divadle hraje a my ji hrajeme. Někdy byly děti zklamané, ale muselo se na tento stav reagovat a vysvětlit, že pohádka může být i v reálném světě. Umění je těžké, ale i krásné, proto je to pro nás umělce právě ta pohádka. Finální a nejkrásnější část byla na Malé scéně, kde jsme měli připravenou scénu k baletu. Byla tam připravena plachta – naše moře. Všichni museli jít potichu, protože do divadla se chodí potichu. Děti si sedly do hlediště, řekly básničku. Bylo to velmi dojemné. Malá mořská víla byla schovaná pod plachtou, a když jsme básničku dořekli, tak se kolegyně – Malá mořská víla objevila. Tohle byl pro mě nejkrásnější moment. Opět jim převyprávěla na jevišti příběh, který už děti slyšely, ale aby si ho znovu utvrdily. Vyprávěla jim, co je to rekvizita, scéna, světla. Vyprávěla také, že potřebujeme zvukaře, osvětlovače. Když na ně děti zamávaly, tak zvukař pustil zvuky, osvětlovač zablikal. Také jsme jim vysvětlovali, že na velkém jevišti je orchestrístě s orchestrem, ale tady máme reprodukovanou hudbu. A protože se projekt jmenuje Tančíme s Malou mořskou vílou, a aby děti byly zapojené do interakce, tak společně s námi vzaly do ruky velkou vodu (plachtu) a zatančili jsme si. Na závěr jsme jim ukázali taneček z představení a řekli jsme jim, že se příště uvidíme u nich ve škole/školce. Tím skončila první část.

Další část byla taková, že jsme je přijeli navštívit do školy/školky. Tam pro mě bylo nejkrásnější to, že oni nám opravdu vytvořili podmořský svět, abychom se u nich cítili dobře. Bylo to moc příjemné. Opět jsme si s nimi vše zopakovali, abychom věděli, co si zapamatovali.

Skutečně si informace z divadla pamatovaly?

Pamatovaly, opravdu. Tím, že jsme jim dokázali vše znázornit a viděli to v praxi, tak musím říct, že si pamatovali spoustu věcí, až nás to překvapovalo. Bylo opravdu vidět, že účel, který projekt měl plnit, to splnilo. Ještě jsme jim přinesli nákresy kostýmů, maketu scény. Také bylo více prostoru na zkoušení kostýmů. Zopakovali jsme si tanečky, básničku. A nakonec jsme děti pozvali do divadla na představení.

Jak tedy probíhala poslední část projektu?

V divadle jsem je přivítal už při vstupu. Děti věděly co je to šatna, co je to foyer. A samozřejmě se ptaly, kde je Malá mořská víla, proč jsem tady sám. Říkal jsem jim, že se musí připravit, rozcvičit. Než představení začalo, začal jsem jim vyprávět, co se v divadle smí a co se nesmí. Po skončení představení bylo zhodnocení, co se dětem líbilo nebo naopak nelíbilo. Přišel také pan ředitel a gratuloval dětem, že se staly nejmladšími abonenty. Protože projekt byl opravdu o tom, jak přilákat malého diváka, ani ne na baletní představení, ale do divadla.

Překvapila vás během projektu nějaká situace?

Ano, během třetí fáze projektu v průběhu představení. Po tom, co jsme dětem říkali, že se nesmí, tak jedna paní učitelka vyndala během představení telefon a začala si ho fotit/točit.

Jak jste zareagoval?

Odešel jsem ze scény a upozornil jsem ji, ať okamžitě přestane. My učíme děti, jak se mají chovat v divadle a ona to poruší. Neuvěřitelné.

Takže si myslíte, že tento projekt měl pozitivní vliv na zvýšení zájmu dětí o divadlo?

Já si myslím, že určitě ano. Když jsem to celé pozoroval, tak tím, že jsem také pedagogicky založený, můžu říct, že to určitě mělo silný dopad, v pozitivním smyslu, na některé jedince. Myslím si ale, že velmi záleží i na vztahu rodičů k umění a výchově dětí.

Byl ještě nějaký moment, který Vám utkvěl v paměti?

Ano, jednou se projektu účastnilo silně autistické dítě.

Jak jste na to reagovali?

Například v situacích, které by mu mohli být nepříjemné, jsme na to upozornili paní učitelku. Povedlo se nám mu vše vysvětlit tak, že zvládl projít celým projektem naprosto bez problémů. Bylo to pro nás velmi poučné, protože i speciální pedagogika by se měla o tyto věci zajímat a když jsme to zažili v praxi, tak to bylo opravdu zajímavé. Museli jsme několik věcí trochu přizpůsobit, například když se během představení objevila čarodějnice, tak jsem u něj seděl. Ale jak říkám, celý projekt zvládl bez problémů.

Takže jste za normální situace s dětmi během představení nekomunikovali?

Vůbec, tentokrát jsme do toho děti již nezapojovali. Teď to bylo skutečné divadelní představení, jak má být.

Je zde tedy důležité podotknout, že profesionální krajská divadla mají velký zájem o výchovu svých budoucích diváků od nejtělejšího věku. Je velmi pravděpodobné, že se v následujících letech přidá k projektům i muzikálový a činoherní soubor. Zajímavé zde je, že vlastní zkušenost, kterou děti prochází a to, že se dostanou někam, kam se běžný divák nepodívá, zanechává skutečné pozitivní důsledky ve vztahu k divadlu. Důležité také je seznamování se složitějšími žánry. Tím, že si děti osvojí příběh Malé mořské víly a vyzkouší si vše od kostýmů, pohybu na jevišti, nemají poté problém baletní zpracování příběhu přijmout, protože se cítí být jeho součástí a rozumí mu.

Obrázek 11 Baletní sál – Zdroj: DJKT

Obrázek 12 Společně na jevišti – zdroj: DJKT

Obrázek 13 Návštěva MŠ – zdroj: DJKT

Obrázek 14 V hledišti – zdroj: DJKT

Obrázek 15 Ve vlásenkárně – zdroj: DJKT

3.3.3 DIVADLO ALFA

I přes to, že město Plzeň mělo velmi dobrý vztah k divadelnímu umění podle počtu sálů a divadel, tak plzeňské loutkoherectví začalo být slavné až počátkem dvacátého století.⁵³ Kořeny divadla překvapivě nezačínají v Plzni, ale v Karlových Varech a Mariánských Lázních. V roce 1957 se soubor z Mariánských lázní přesunul zpět do Karlových Varů a začínají do něj proudit i noví absolventi katedry loutkářství z Akademie múzických umění.⁵⁴ Roku 1963 byl však soubor rozpuštěn a část souboru se přesunula do Plzně ve spolupráci s plzeňskou kabaretní scénou a pod názvem Divadlo v Alfě. Je zde vytvořeno divadlo malých forem specializující se především na mládež. O tři roky později vzniká již loutkový program pro děti z celého Západočeského kraje. Hrály se především moderní pohádky jako např. Pohádky Karla Čapka, O. Zelenka: Vajíčko v kočárku, J. Malík: Míček Flíček.⁵⁵ V současnosti je preferováno komické pojetí divadla a hlavním vyjadřovacím prostředkem je loutka, a pokud tomu tak není a není úplně hlavní, tak se ve hrách stejně objevuje a je to velmi podstatný prvek. Cílem divadla je oslovení co největšího okruhu diváků. Od nejmenších až po dospělé.⁵⁶

Repertoár má Divadlo Alfa rozdělený podle věku dětí a to od dvou, tři, čtyř, pěti, šesti, osmi, devíti, dvanácti let a pak následuje kategorie pro dospělé.

Pro děti do šesti let jsou v sezóně 2021/2022 připraveny například inscenace Zločin v říši pohádek! nebo Tři siláci na silnici od Vítka Peřiny. Pro osmileté diváky je pak připravena například hra Odysseus a od Šimona Olivětina Cesta do středu země (sopouchem Milešovky). Pro o rok starší děti jsou připraveni Tři mušketýři od Alexandra Dumase a Tajemný hrad v Karpatech – Jules Verne a Vít Peřina.⁵⁷ Z tohoto výčtu inscenací je tedy patrné, že se jedná o velmi široký okruh témat a her, které jsou zpracovány. Od velmi starého Homérova Odyssea až po moderní hry. Jsou vždy samozřejmě upravovány tak, aby zaujaly tu věkovou skupinu diváků, pro které jsou určeny.

⁵³ Divadlo Alfa: 1966 – 1994. [red. Pavel Vašíček]. Plzeň: Divadlo dětí Alfa, 1994, nestránkováno.

⁵⁴ MÜLLER, Jan a PRAJZLER, Petr. Divadlo v Alfě 1960-1966, aneb, Nenaplněný sen o "plzeňském Semaforu". 1. vydání. Plzeň: Ing. Petr Mikota, 2015, s. 60.

⁵⁵ Divadlo ALFA - Historie divadla. *Divadlo ALFA - Home* [online]. Dostupné z: <http://www.divadloalfa.cz/index.php/cz/o-divadle/historie-divadla>

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ Divadlo ALFA - Představení. *Divadlo ALFA - Home* [online]. Dostupné z: <http://www.divadloalfa.cz/index.php/cz/repertoar>

Pro školy Divadlo Alfa pořádá několik akcí. Zajímavý je například projekt Paleontologie naživo, který začíná výše zmíněnou hrou Cesta do středu země (sopouchem Milešovky) a navazuje na paleontologickou prohlídku v Západočeském muzeu.⁵⁸

Obrázek 16 Plakát - zdroj: Divadlo Alfa

Dále také divadlo nabízí prohlídky divadla s názvem Studio Alfa dole. Tento projekt vede Ivan Nesveda a má podnázev „Jak to chodí v poschodí i v podschodí.“⁵⁹ V plakátu, který je vytvořen k tomuto projektu se nachází následující popis:

V nadcházející sezóně pro vás připravilo Divadlo Alfa DOLE v podschodí překvapení. Nové multifunkční STUDIO plné loutek, divadelních kostýmů a masek, prapodivných rekvizit, včetně jejich návrhů, kde malé ale i větší diváky očekává dvorní výtvarník Divadla ALFA, autor představení Tři mušketýři, Tři siláci na silnici, Umanutá princezna a desítek dalších úspěšných inscenací, Ivan Nesveda. Tento vynikající výtvarník, scénograf a pedagog si pro vaše děti a samozřejmě také pro vás připravil jedinečný výlet do světa za

⁵⁸ Divadlo ALFA - Paleontologie naživo. *Divadlo ALFA - Home* [online]. Dostupné z: <http://www.divadloalfa.cz/index.php/cz/paleontologie-nazivo>

⁵⁹ Divadlo ALFA - Prohlídky divadla. *Divadlo ALFA - Home* [online]. Dostupné z: <http://www.divadloalfa.cz/index.php/cz/dalsi-nabidka/prohlidky-divadla>

oponou, který zahrnuje: – povídání a podívání o tom, jak to chodí nejen v podschodí, ale v Divadle ALFA vůbec... – jak vzniká divadelní představení, kdo všechno se na něm podílí a kam chodíme na nápady... – kde se na světě berou loutky, kterak ožívají a kam chodí do důchodu... – jak to, že i více než po dvou tisíciletích, stále chodíme do divadla... – proč maňásci chodí metr a půl nad zemí a přitom někteří vůbec nemají nohy!... ..a mnohá další tajemství z chodu našeho divadla.⁶⁰

Pohádky ovčí babičky

V únoru jsme se se třídou II.B, kde jsem třídní učitelka, vypravili do divadla Alfa na loutkovou pohádku s názvem Pohádky ovčí babičky. Pohádky ovčí babičky, jsou podle divadelního programu vhodné pro děti od 3 let. Ze ZŠ Švihov se vypravily dvě třídy druhých ročníků a dvě třídy prvních ročníků. Společně jsme byli v divadle ještě s jinou školou a jednou školkou. Publikum bylo tedy celkem rozmanité. Představení mělo délku 50 minut, bylo bez přestávky a skládalo se z pěti krátkých pohádek, které vypráví ovčí babička.

Ještě před výpravou do divadla jsme si s dětmi opět povídali o tom, jak bychom se měli do divadla oblékat a jak bychom se v něm měli chovat. Zajímalo mě také, jestli již byly děti někdy na loutkovém představení a překvapilo mě, že žádné z nich na loutkohře nebylo. Avšak většina z nich někdy loutkové divadlo sama hrála v domácím prostředí.

V samotném divadle děti opět zaujalo, jak divadlo vypadá, jaké má sedačky a mrzel je zavřený bufet. Bohužel jsme měli smůlu a cizí škola, se kterou jsme se v divadle potkali velmi vyrušovala. Žáci se bavili, vstávali ze sedadel, paní učitelky je často hlasitě okřikovali.

Pohádka byla moc hezky ztvárněna, byla poučná, vtipná, děj měl rychlý spád. Loutky byly také moc hezky vytvořené a loutkoherci byli skvělí.

Ve škole jsme s dětmi pohádku opět probírali a konzultovali. Kladně hodnotily krásné loutky, všimly si i toho, že byli loutkoherci oblečeni tak, aby splynuly s pozadím, proto se mohly dobře soustředit jen na loutky samotné. Líbilo se jim také to, že bylo představení rozděleno na více pohádek. Nejvíce se dětem líbila scéna, kde beránek běhá po lidech, aby dostal žebřík a zachránil ovečku a také scéna, kde vlci odletí na měsíc a skutečně se v dálce na měsíci objeví. Při hodnocení si děti také vzpomněly na scénu, kde si

---

⁶⁰ Divadlo ALFA - Prohlídky divadla. *Divadlo ALFA - Home* [online]. Dostupné z: <http://www.divadloalfa.cz/index.php/cz/dalsi-nabidka/prohlidky-divadla>

vlci nechali vytáhnout jazyky, aby měli slabší hlásky. Některým dětem se naopak nelíbilo, že každá pohádka končila tím, jak šel beránek s ovečkou spát. Možná jim to přišlo trochu nudné. Co mě ale překvapilo ze všeho nejvíc, bylo to, jak děti vnímaly hluk a vyrušování během představení. Bylo jim to nepříjemné hlavně proto, že se pak nemohly tolik soustředit na pohádku a bylo jim i líto herců, kteří pohádku nacvičovali. Vyrušování bylo pravděpodobně způsobeno tím, že škola neodhadla věk diváků a tento druh pohádky pro ně byl již nudný a nezajímavý nebo nedokázala děti na představení připravit.

Během představení se jednou stalo, že loutkoherci loutka vypadla a musel si ji sebrat. Bylo zajímavé, že žádné dítě si na tuto situaci nevzpomnělo. Vyvolává to ve mně tedy pocit, že děti tyto lidské chyby tolik nevnímají a velmi rychle je přejdou, pokud se k nim již nikdo nevrátí a neupozorní na ně.

Obrázek 17 Pohádky ovčí babičky – zdroj: Divadlo Alfa

3.4 ZÁVĚREČNÝ ROZHOVOR

Poté co proběhly všechny výše zmíněné akce s dětmi, byl akční výzkum zakončen opět na koberci v kruhu. Učitelka měla připravené polostrukturované otázky a rozhovor nahrávala. Otázky zněly takto. **„Šla/šel bys rád do divadla? Co by sis oblékl/oblékla? Šel/šla bys raději do divadla, kde se zpívá nebo tančí? Co se ti na divadle nejvíc líbí/nelíbí? Proč máš rád/ráda divadlo, co tě na něm baví? Které aktivity ve škole spojené s divadlem tě nejvíc bavily?“**

Hlavním cílem bylo zjistit, zda se alespoň u části dětí zájem o divadlo zvýšil. Více se jim líbí divadlo, kde se zpívá a tančí, než jen hraje. Děti si vyzkoušely různé aktivity při vyučování, byly součástí publika při představení ve škole a také zažily několik výjezdů mimo školu. Jeden chlapec ze 17 dětí bohužel svůj postoj k divadlu nezměnil a stále mu nic neříká, nebaví ho. Myslím si, že na tom, bohužel, mají velkou zásluhu jeho rodiče. Tvrdí totiž, že je kultura a umění zbytečné a divadlo stojí peníze. Naopak jednu holčičku divadlo natolik nadchlo, že se přihlásila do dramatického kroužku. Ostatní děti si všechny aktivity moc užily, paradoxně mi přišlo, že se během aktivit bavil i výše zmíněný chlapec. Tím, že si spoustu věcí vyzkoušely a seznámily se fyzicky s kostýmy, s loutkovým divadlem, dozvěděly se spoustu informací o hercích, si k divadelnímu umění vytvořily mnohem bližší vztah. Často si o přestávkách dokonce zkoušejí svá vlastní divadélka, která pak hrají svým spolužákům. Říkaly také, že je spousta věcí překvapila, a že se těší, až se zase do divadla s celou třídou vypravíme. Určitě je to pro ně velký společenský zážitek, ze kterého si odnesou spoustu zážitků.

ZÁVĚR

V úvodu diplomové práce jsem si vytyčila cíl, kterým bylo hledání způsobů a prostředků, kterými lze u dětí mladšího školního věku zvýšit zájem o divadlo.

Teoretická část se zabývala divadelním pojmoslovím, historickým kontextem, problematikou divadla a diváka. Zde byla také sepsána podkapitola s názvem Divadlo pro děti, kde bylo popsáno, jaký vliv má na dětského diváka divadlo z pedagogického pohledu a jaký vliv má ve výchově dětí. Popsány byly funkce divadla a zmíněna byla i historie divadla pro děti.

Po prostudování odborné literatury proběhla praktická část, která vedla ke splnění cíle práce. V praktické části byly hledány a nalezeny prostředky a způsoby, kterými lze zvýšit u dětí zájem o divadlo. Byly to tyto aktivity:

- Rozhovory s dětmi
- Plná hra
- Zkoušení kostýmů
- Práce před a po představení
- Představení ve škole
- Hledání akcí a projektů, které nabízejí divadla v okolí ZŠ Švihov
- Rozhovory s umělci (Martin Šinták, Lukáš Ondruš)
- Představení mimo školu
- Závěrečný rozhovor

Při závěrečném rozhovoru, ale i během realizace výzkumu bylo prostřednictvím dětí potvrzeno, že tyto prostředky skutečně fungují a vedou u dětí ve většině případů ke zvýšení zájmu o divadlo.

Díky spolupráci s divadelními umělci, kteří s dětmi pracují, jsem se utvrdila v tom, že mé závěry jsou správné, jelikož se naše postřehy a postoje často nezávisle shodovaly.

Bylo samozřejmě také zjištěno, že pro to, aby učitel mohl zájem dětí o divadlo zvyšovat, je třeba mít přehled o kvalitních inscenacích, které okolní divadla nabízejí a také mít přehled o akcích, která divadla pro děti podnikají. Kvalitní divadelní představení mohou nabízet jak divadélka, která jezdí za dětmi do školy, ale i divadla mimo školu.

Kvalitní inscenace nabízí Stálá divadelní scéna Klatovy, kde se také hrají muzikály ZUŠ Klatovy. Divadlo Alfa a její loutková představení jsou také ověřeny jako velmi kvalitní inscenace. Bylo zjištěno, že i všechny čtyři soubory DJKT mají svá představení, které jsou určena dětským divákům, a dokonce se věnují projektům, díky kterým si vychovávají budoucího diváka.

RESUMÉ

Tato diplomová práce se zabývá tématem „Zvyšování zájmu o divadlo u dětí mladšího školního věku“. Obsahuje část teoretickou a část praktickou.

V úvodu teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy diplomové práce. Dále se práce již věnuje tématu divadlo. Je zde vysvětlen historický kontext, nastíněno základní rozdělení divadla podle vyjadřovacích prostředků. Důležitou částí je vztah a problematika na ose divadlo – divák.

Teoretická část se také věnuje divadlu pro děti. Zabývá se divadlem jako výchovným prostředkem a dívá se na divadlo pro děti z pedagogického hlediska. Popisuje a vysvětluje, jak je důležitý věk dětských diváků s ohledem na konkrétní představení a seznamuje se vznikem a vývojem divadla pro děti.

Praktická část hledá způsoby a prostředky, kterými lze zvýšit u dětí zájem o divadlo. Jsou zde prostředky, které lze realizovat ve školním prostředí a popsány jsou také výjezdy na představení mimo školu a akce, které divadla v okolí ZŠ Švihov nabízejí pro děti mladšího školního věku. Stálá divadelní scéna Klatovy, Divadlo Josefa Kajetána Tyla v Plzni a Divadlo Alfa. Řeč je i o Základní umělecké škole Klatovy.

RESUMÉ

This thesis deals with the topic "Increasing interest in theatre among younger school-age children". It contains a theoretical part and a practical part.

In the introduction of the theoretical part the basic concepts of the thesis are explained. Then the thesis already deals with the topic of theatre. The historical context is explained, the basic division of theatre according to the means of expression is outlined. An important part of the thesis is the relationship and issues on the axis theatre - spectator.

The theoretical part is also devoted to theatre for children. It deals with theatre as an educational tool and looks at theatre for children from a pedagogical point of view. It describes and explains how the age of the child audience is important with regard to specific performances and introduces the origins and development of theatre for children.

The practical part looks at ways and means by which children's interest in theatre can be increased. The resources that can be implemented in the school environment are described, as well as trips to performances outside school and events that theatres in the Švihov Primary School area offer for younger school-age children. The permanent theatre scene in Klatovy, the Josef Kajetán Tyl Theatre in Pilsen and the Alfa Theatre. We are also talking about the Klatovy Primary Art School.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knihy

1. ADÁMEK, Vladimír. *Divadlo pro děti v Československu*. Praha: Divadelní ústav, 1980.
2. BLAHNÍK, Vojtěch Kristián. *Umění divadelní*. Praha: F. Topič, 1918. Duch a svět.
3. BROCKETT, Oscar G. *Dějiny divadla*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-576-0.
4. CALTOVÁ, Artuš REKTORYS, Martina MARKOVÁ a Barbora POPPOVÁ. *DJKT.: 1965-2015 : Divadlo J.K. Tyla v Plzni*. Plzeň: Divadlo J.K. Tyla, p.o., [2015]. ISBN 978-80-260-8647-5.
5. HANÁČKOVÁ, Andrea. *Základy teorie divadla: studijní text pro kombinované studium*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3641-8.
6. HOŘÍNEK, Zdeněk. *Drama, divadlo, divák*. 3., rozš. vyd. [i.e. 2. české, rozš. vyd.]. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2008. ISBN 978-80-86928-46-3.
7. HOSTAŠ, Karel a ZUNA, Bohumil. *K historii divadla v Klatovech*. Klatovy: Závod tiskařský a nakladatelský, 1921. 32 s. dostupné [online](#).
8. JENNINGS, Sue. *Úvod do dramaterapie: divadlo a léčba : Ariadnina nit*. Praha: Asociace dramaterapeutů České republiky v nakl. Jalna, 2014. ISBN 978-80-86396-79-8.
9. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyche (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
10. MACKOVÁ, Silva. *Divadlo a výchova: (úvahy o oboru)*. V Brně: Janáčkova akademie múzických umění, 2016. ISBN 978-80-7460-101-9.
11. MACHEK, Václav. *Etymologický slovník jazyka českého*. 5. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010. ISBN 978-80-7422-048-7.
12. MAJZLANOVÁ, K. *Dramatoterapia v liečebnej pedagogike*. Bratislava : Iris, 2004. ISBN 80-89018-65-3.
13. MÜLLER, Jan a PRAJZLER, Petr. *Divadlo v Alfě 1960-1966, aneb, Nenaplněný sen o "plzeňském Semaforu"*. 1. vydání. Plzeň: Ing. Petr Mikota, 2015, s. 60.
14. PAVIS, Patrice. *Divadelní slovník: [slovník divadelních pojmů]*. Praha: Divadelní ústav, 2003. ISBN 80-7008-157-0.

15. PAYER, Karl. *Theater für Kinder. Dritter Theil*. Prag: Gottlieb Haase, 1822
16. PROSTĚJOVSKÝ, Michael. *Muzikál expres: malý průvodce velkým muzikálem*. Brno: Větrné mlýny, 2008. Dokořán (Větrné mlýny). ISBN 9788086907499.
17. RICHTER, Luděk. *O divadle (nejen) pro děti: úvahy z časopisu ČTVRTletník DDD/Divadlo pro děti 1994-2006*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2006. ISBN 80-902975-6-0.
18. RICHTER, Luděk. *Praktický divadelní slovník*. Praha: Dobré divadlo dětem, 2008. ISBN 978-80-902975-8-6.
19. ŘEZNÍČKOVÁ, Kateřina. *České divadlo pro děti a s dětmi v první polovině 19. století*. Praha: KANT, 2013. Disk (Akademie múzických umění v Praze). ISBN 978-80-7437-094-6.
20. VALENTA, Milan. *Dramaterapie*. Praha: Grada, 2007. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1819-4.
21. Divadlo Alfa: 1966 – 1994. [red. Pavel Vašíček]. Plzeň: Divadlo dětí Alfa, 1994, nestránkováno.
22. VIKTORA, Viktor, Marta ULRYCHOVÁ, Vítězslav SLADKÝ, Roman VAŠEK, Marie
23. *Velké divadlo pro malé diváky: sborník k 25. výročí práce československého divadla pro děti a mládež*. Praha: Divadelní ústav, 1961

b) Internetové zdroje

1. Odborný článek: Dramatická výchova v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. *Metodický portál / Odborné články* [online]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/325/DRAMATICKA-VYCHOVA-V-RAMCOVEM-VZDELAVACIM-PROGRAMU-PRO-ZAKLADNI-VZDELAVANI.html>
2. (PDF) Úvod do studia dramaterapie, teatroterapie, zážitkové pedagogiky a dramiky. *ResearchGate | Find and share research* [online]. Copyright © P [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/293620296_Uvod_do_studia_dramaterapie_teatroterapie_zazitkove_pedagogiky_a_dramiky
3. Pohádkové divadlo Řimbaba. *Pohádkové divadlo Řimbaba* [online]. Copyright © 2012 Všechna práva vyhrazena. [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: <https://pohadrimbaba.webnode.cz/>
4. [online]. Dostupné z: <https://www.divadlo.klatovynet.cz/sds/divadlo.asp>
5. Domovská stránka. *Domovská stránka* [online]. Copyright © 2021 [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: <https://www.zusklatovy.cz/>
6. 10 let muzikálů v Klatovech - YouTube. *YouTube* [online]. Copyright © 2022 Google LLC [cit. 26.02.2022]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=um2dOuS17LI>
7. DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. Copyright © [cit. 15.02.2022]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/>
8. Muzikál - aktuality | DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. Copyright © [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/muzikal-aktuality>
9. Opera - aktuality | DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. Copyright © [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/opera-aktuality>
10. Činohra - aktuality | DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. Copyright © [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/cinohra-aktuality>
11. Divadlo ALFA - Prohlídky divadla. *Divadlo ALFA - Home* [online]. Dostupné z: <http://www.divadloalfa.cz/index.php/cz/dalsi-nabidka/prohlidky-divadla>

12. Balet - aktuality | DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni. *DJKT - Divadlo J. K. Tyla v Plzni* [online]. Copyright © [cit. 01.03.2022]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/balet-aktuality>
  13. Divadlo ALFA - Historie divadla. *Divadlo ALFA - Home* [online]. Dostupné z: <http://www.divadloalfa.cz/index.php/cz/o-divadle/historie-divadla>
- c) Rozhovory
1. ŠINTÁK, Martin, bývalý sólista baletu DJKT a baletní mistr DJKT, [ústní sdělení]. Plzeň 2. 2. 2022
  2. ONDRUŠ, Lukáš, člen souboru muzikálu DJKT a pedagog na plzeňské konzervatoři, [textové odpovědi]. Plzeň 30. 3. 2022

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Zkouška kostýmů - zdroj: vlastní.....	29
Obrázek 2 Zkouška kostýmů - zdroj: vlastní.....	29
Obrázek 3 Pošťácká pohádka - zdroj: Liduščino divadlo.....	33
Obrázek 4 Účinkující muzikál Annie - zdroj: ZUŠ Klatovy.....	36
Obrázek 5 Orchestřiště muzikál Annie - zdroj: ZUŠ Klatovy.....	36
Obrázek 6 Nejmladší účinkující v muzikálu Mrazík - zdroj: ZUŠ Klatovy.....	36
Obrázek 7 Co takhle svatba, princi? - zdroj: DJKT	39
Obrázek 8 O Rusalce - zdroj: DJKT.....	40
Obrázek 9 Bob a Bobek – zdroj DJKT	40
Obrázek 10 Princezna se zlatou hvězdou na čele – zdroj: DJKT	41
Obrázek 11 Baletní sál – Zdroj: DJKT	46
Obrázek 12 Společně na jevišti – zdroj: DJKT	46
Obrázek 13 Návštěva MŠ – zdroj: DJKT	47
Obrázek 14 V hledišti – zdroj: DJKT	47
Obrázek 15 Ve vlásenkárně – zdroj: DJKT	47
Obrázek 16 Plakát - zdroj: Divadlo Alfa.....	49
Obrázek 17 Pohádky ovčí babičky – zdroj: Divadlo Alfa.....	51